
Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 14 juni 2017

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Denna skrivelse innehåller kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning, kostnadsram 2018, planeringsramar 2019–2020 enligt bestämmelser i kyrkoordningen 51 kap. 4–5 §§ samt kostnadsramar 2018–2022 för lokalförsörjning inom Svenska kyrkan i utlandet och Svenska teologiska institutet i Jerusalem enligt beslut i kyrkomötet 2010.

Huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader som svårigen kan prioriteras bort. Antingen är ansvaret reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet. Enbart en mindre del utgör utrymme för särskilda prioriteringar.

Kyrkostyrelsen prioriterar under perioden områdena *Lärande och undervisning, Arbeta med asylsökande och flyktingar i Sverige, Stöd till människor i utsatta situationer i världen* samt *Administrativ samverkan i Svenska kyrkan*. Dessutom kommer perioden att präglas av *En ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan*.

Enligt kyrkoordningen 12 kap. 3 § ska kyrkostyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut, vilket kyrkostyrelsen har genomfört under beredningsarbetet.

Den här skrivelsen är indelad i följande delar. I *Uppdrag* beskrivs den nationella nivåns uppdrag. I *Skrivelsens struktur* finns övergripande information och läsanvisningar. I *Utmaningar och prioriteringar* redovisas de utmaningar kyrkostyrelsen ser utifrån genomförd omvärldsanalys och förslag till prioriteringar. I *Verksamhetens inriktning* redogörs för kyrkostyrelsens planering för perioden 2018–2020. I *Ekonomi* redovisas och kommenteras ekonomin i sin helhet och förslagen till kostnadsram 2018, planeringsramar 2019–2020 och kostnadsramar 2018–2022 för lokalförsörjning. Bilaga 1 innehåller den omvärldsbeskrivning som legat till grund för kyrkostyrelsens omvärldsanalys, prioriteringar och verksamhetsinriktning. Kyrkostyrelsen beskriver i år den nationella nivåns verksamhet i en ny struktur för att skapa bättre förutsättningar för planering, budgetering och uppföljning. Bilaga 2 ger information om kyrkostyrelsens kansli.

Innehåll

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	3
Uppdrag	3
Skrivelsens struktur	3
Utmaningar och prioriteringar	6
Utmaningar utifrån omvärldsbeskrivning	6
Prioriteringar	7
Verksamhetens inriktning	8
Reglera inomkyrkligt	8
Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan	9
Stödja utveckling av församlingslivet	10
Stödja och utveckla administration och förvaltning	15
Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld	18
Bidra till samhällsutvecklingen	21
Samordna, genomföra och utveckla internationell mission och diakoni	22
Utjämnning och finansförvaltning	24
Styrning och ledning	27
Internt stöd	28
Ekonomi	28
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	34
Bilaga 1. Omvärldsbeskrivning	35
Bilaga 2. Kyrkokansliet	43

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2018 till 3 224 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2019 till 3 184 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2020 till 3 111 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 74 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 6 miljoner kronor under åren 2018–2022 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.

Uppdrag

Församlingen är den lokala pastorala nivån inom Svenska kyrkan med grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiften som är den regionala pastorala nivån främjar och har tillsyn över församlingslivet medan den nationella nivån utövar sitt stöd till församlingslivets utveckling via stiften, vilket tar sig olika uttryck genom stiftens skiftande behov.

Den nationella nivåns uppgift är att vara en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidra till att uppdraget fullgörs rikstäckande. Detta sker genom ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter bl.a. i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, ekumeniska relationer samt internationell diakoni och mission. Till uppgiften hör också att vara Svenska kyrkans röst såväl i det svenska samhället som internationellt och bidra till att Svenska kyrkan som helhet är en positiv kraft för att samhället ska hålla ihop och inte dra isär.

Kyrkostyrelsen styr och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter och företräder Svenska kyrkan. För vissa uppgifter finns råd under kyrkostyrelsen som på delegation fullgör dessa uppgifter.

Skrivelsens struktur

Omvärldsbeskrivningen i bilaga 1 innehåller ett antal faktorer som sammantaget ger en bild av den mångdimensionella verklighet som vi har att förhålla oss till när prioriteringar och verksamhetsinriktning ska konkretiseras. Utmaningarna är ekonomiska, organisatoriska och teologiska. Det handlar om det globala, europeiska och nationella landskapet och Svenska kyrkan i dessa. Några av de områden som finns i omvärldsbeskrivningen är inte realistiskt att Svenska kyrkan kan påverka utifrån befintliga resurser medan andra områden är centrala uppgifter för Svenska kyrkans identitet och teologi.

De utmaningar kyrkostyrelsen vill lyfta fram i denna skrivelse utifrån omvärldsbeskrivningen beskrivs i avsnittet *Utmaningar och prioriteringar*. Enbart en mindre del av planeringsperiodens budget ger utrymme för särskilda prioriteringar och verksamheten på nationell nivå planeras förtgå i den verksamhetsinriktning som kyrkomötet 2016 beslutade. Utrymmet påverkas också av i vilken omfattning kyrkostyrelsen får årliga uppdrag från kyrkomötet. I KsSkr 2017:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016* presenteras pågående arbete med aktuella kyrkomötesuppdrag samt de uppdrag som slutförts.

Kyrkostyrelsen konstaterar, mot bakgrund av de prognoser som tagits fram mot 2030, att det vikande antalet kyrkotillhöriga kommer att påverka ekonomin negativt på lång sikt, varför fokusering och prioritering kommer att bli allt mer nödvändigt i

kyrkostyrelsens planeringsarbete framöver. I arbetet med planeringen för åren 2018–2020 har kyrkostyrelsen, som en konsekvens av behovet att budgetera nya kostnader för bl.a. ökade bidrag till stiftens, övervägt de totala kostnaderna och gjort prioriteringar för att ligga kvar inom den tidigare angivna planeringsramen.

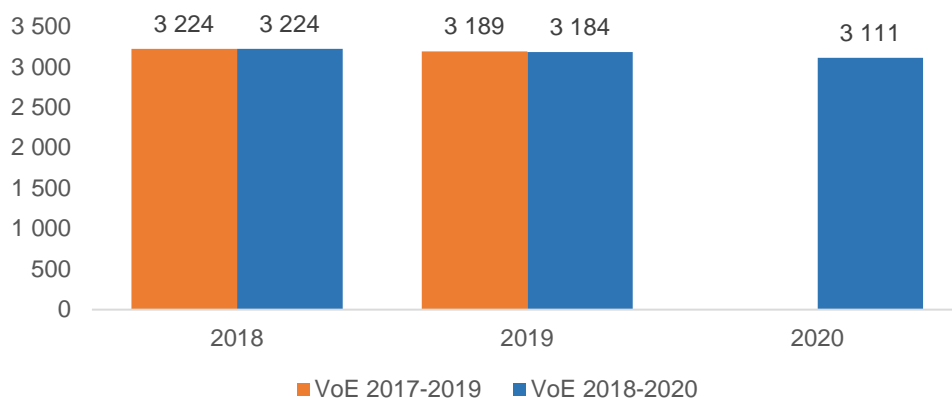
Kyrkostyrelsens förslag till verksamhet för 2018–2020 redovisas enligt en ny struktur som avser att ska skapa bättre förutsättningar för planering, budgetering och uppföljning. Skrivelsen tar sin utgångspunkt i tio delar och dessa är: *Reglera inomkyrkligt, Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan, Stödja utveckling av församlingslivet, Stödja och utveckla administration och förvaltning, Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld, Bidra till samhällsutvecklingen, Samordna, genomföra och utveckla internationell mission och diakoni, Utjämning och finansförvaltning, Styrning och ledning samt Internt stöd.*

Kyrkostyrelsen menar att frågan om hållbar utveckling inbegriper såväl ekologi och ekonomi som sociala och andliga frågor. Det etiska perspektivet är en integrerad del i arbetet med hållbar utveckling. Etik och värdegrund är väsentliga element för att påverka och utveckla såväl kapitalförvaltning och miljödiplomering som strukturer för barnets bästa genom barnkonsekvensanalyser. Därför ingår hållbarhetsarbete inom samtliga delar som redovisas i denna skrivelse då strävan efter en långsiktigt hållbar kyrka är central.

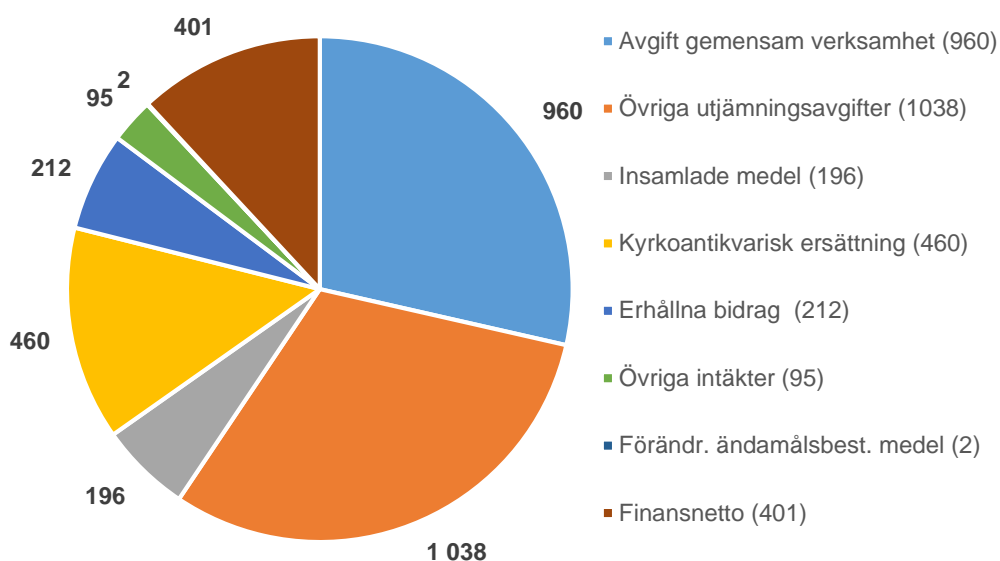
Samtliga belopp i skrivelsens tabeller anges i miljoner kronor, mnkr, där inte annat anges och avrundningsdifferenser kan förekomma. I tabellerna per verksamhet redovisas intäkter och kostnader. Resultatet i tabellerna visar nettokostnaden, d.v.s. den kostnad som finansieras av avgifter gemensam verksamhet och avkastningen från finansförvaltningen. På grund av den nya strukturen saknas i ett övergångsskede jämförelsesiffror i tabellerna per verksamhet. I kommande skrivelser planeras jämförelsetal finnas med.

I diagrammet nedan visas planerad kostnadsram per år.

Diagram 1. Kostnadsram Verksamhet och ekonomi 2018–2020 jämfört med föregående ram

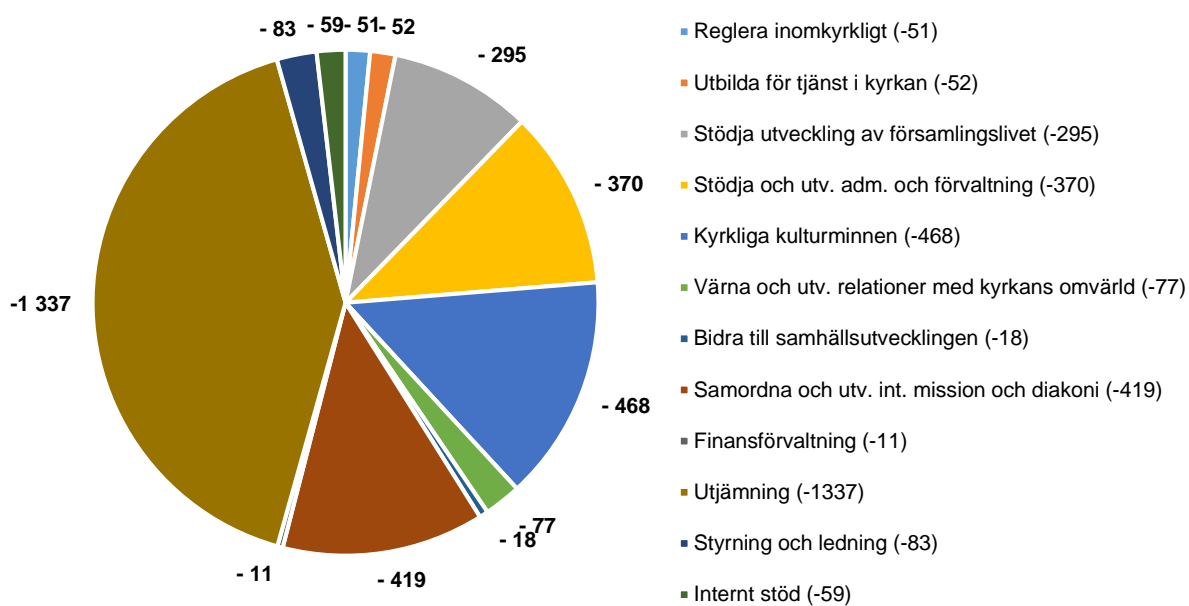

Kostnadsramen för år 2018 uppgår till 3 224 mnkr vilket är i enlighet med föregående rambudget. År 2019 är budgeteten något lägre än tidigare planering. Planeringsramen för 2020 understiger 2019 års planeringsram med 73 mnkr främst på grund av att satsningen på flykting och asylsökande på 60 mnkr sträcker sig till och med 2019.

De totala intäkterna inklusive finansnetto uppgår till 3 363 mnkr.

Diagram 3. Totala kostnader år 2018 fördelade per verksamhet

De totala kostnaderna år 2018 uppgår till 3 240 mnkr vilket inkluderar kostnader för fastighetsfinansiering och satsningen *Dela tro – dela liv*, vilka inte ingår i kostnadsramen.

Utmaningar och prioriteringar

I stycket som följer beskrivs de utmaningar kyrkostyrelsen vill lyfta fram utifrån omvärldsbeskrivningen i bilaga 1 samt de områden som kyrkostyrelsen vill prioritera under planeringsperioden.

Utmaningar utifrån omvärldsbeskrivning

Fler på flykt

Svenska kyrkan arbetar både internationellt och nationellt med humanitärt bistånd och försoning. Detta arbete handlar om konkreta åtgärder för flyktingar, påverkansarbete och opinionsbildning. En angelägen utmaning är att bidra till integration och att med fakta och en kristen människosyn bemöta främlingsfientlighet och protektionism.

Klimatförändringar är ett växande hot

Klimatförändringarna är globala och de utmaningar mänskligheten ställs inför är stora. Svenska kyrkan är en av Sveriges största skogs-, jord- och fastighetsförvaltare, vilket ger möjlighet att inta en ledande roll i ett ansvarsfullt förvaltarskap och i nyttjande av ny miljöteknik. Svenska kyrkan har också en viktig uppgift att bedriva påverkansarbete så att Sverige lever upp till sina åtaganden för att nå 1,5-graders målet.

Ökande socioekonomiska klyftor

Ett samhälle som drar isär påverkar Svenska kyrkan och ökar behoven av diakonal verksamhet. Ökad populism vittnar om risker med ökande och bestående polarisering av samhällen. Nationella och lokala satsningar, förankrade i en kristen människosyn, bidrar till att stärka resurssvaga gruppers möjligheter att på jämlika villkor delta i samhället. Svenska kyrkans potential att bidra till integration och gemenskap har genom historien visat sig vid nationella trauman men också i det enträgna arbetet med att skapa eller bevara det sociala kittet mellan människor med olika bakgrunder genom den grundläggande övertygelsen att alla människor är skapade till Guds avbild.

Ökande behov men minskad offentligt finansierad välfärd

Trots ökande behov är idag, enligt Sveriges Kommuner och Landsting, cirka 50 000 färre sysselsatta inom välfärdssektorn än 1990, inkluderat dem som arbetar i privata välfärdsföretag. Idéburet offentligt partnerskap har ökat och det civila samhällets växande utrymme erbjuder en ny spelplan och nya utmaningar för en kyrka som aktivt vill bidra till att forma framtiden. Liksom det övriga civilsamhället har Svenska kyrkan redan tagit ett stort ansvar med egenfinansierade insatser. Om inte den demografiska utvecklingen förändras kommer behovet av att värna särskilt utsatta grupper att öka även fortsättningsvis.

Ökande psykosocial ohälsa

Kyrkan har en särskild uppgift att ta människans behov av mening på yttersta allvar. Ökad tillväxt och konsumtion leder inte nödvändigtvis till upplevelse av livskvalitet. Existentiell ohälsa är ett diffust men reellt tillstånd i samtiden.

Ungas livsvillkor och existentiella sårbarhet

Ungdomen är en tid av möjligheter men också av existentiell sårbarhet som kommer till uttryck i ett aktivt identitetssökande. Särskilt påtagligt blir detta i en tid präglad

av ekonomisk osäkerhet, en uppsjö av alternativ, avsaknad av självklara auktoriteter, och sanningsrelativism. Denna mångtydighet kan gynna såväl nyfikenhet och tolerans som en längtan efter entydighet. Kyrkan står inför en utmaning att i sin undervisning både bevara en öppenhet för mångfald och att kunna ge vägledning och en grund att stå på.

Fragmentering ökar behovet av öppna mötesplatser

Svenska kyrkan skapar och förvaltar rum för möten öppna för alla. Dessa är en tillgång i en tid av ett snabbt och fragmenterat informationsflöde. Ökande segregation i kombination med möjligheten att stänga in sig i sin egen informationsmiljö, gör behovet av platser för autentiska möten trängande.

Ökande behov av lärande och undervisning

Tillgången till kristendomens existentiella resurser begränsas hos allt fler av att de saknar den förståelse och de nycklar som skulle göra den tillgänglig. Ett ökat fokus på lärande och undervisning, både för dem som för första gången kommer i kontakt med kyrkan och för dem som söker vägar till fördjupning inom dess tradition, är därför fortsatt centralt.

Ökande mångfald av religiösa uttryck och traditioner

Svenska kyrkans erfarenhet av ekumeniskt samarbete, vittomspännande nätverk av samarbets- och dialogpartner samt rikedom av existentiell reflektion gör den väl rustad att möta det mångkulturella och mångreligiösa samhällets utmaningar. Bristen på gemensamma berättelser som förmår formulera meningsbärande visioner för individer och samhälle har lagt grunden för parallella religiösa uttryck och praktiker även inom Svenska kyrkan. Impulser från andra traditioner, kristna och andra, kan ge ny näring till, men också öka de inre spänningarna i Svenska kyrkan. För att möta denna utmaning krävs en fortsatt förankring i den egna traditionen kombinerad med teologisk och liturgisk bearbetning.

Minskande resurser på längre sikt

De långsiktiga prognoser som kyrkostyrelsen tagit fram mot år 2030 pekar på en minskning av medlemsintäkterna. Den accelererande generationsväxlingen bland medlemmarna innebär att den period som varit, då inkomstutvecklingen bland medlemmarna motverkat effekten av att medlemsantalet minskat, närmar sig sitt slut. Detta kräver betydande kostnadsminskningar i hela Svenska kyrkan.

Prioriteringar

Mot bakgrund av ovanstående utmaningar vill kyrkostyrelsen under planeringsperioden särskilt prioritera områdena *Lärande och undervisning*, *Arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige* samt *Stöd till människor i utsatta situationer i världen*. För att rusta församlingarna att möta dessa utmaningar i ett långsiktigt perspektiv av minskande intäkter prioriterar kyrkostyrelsen också *Administrativ samverkan i Svenska kyrkan*. Dessutom kommer perioden att präglas av en *Ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan*. Dessa områden beskrivs närmare i den verksamhetsbeskrivning som följer.

Verksamhetens inriktning

I stycket som följer beskrivs kyrkostyrelsens förslag till verksamhet för den nationella nivån åren 2018–2020. Verksamheten redovisas enligt en struktur i tio delar.

Reglera inomkyrkligt

Verksamhetens inriktning är att för kyrkomötet utreda och bereda beslut om ändringar i kyrkoordningen avseende bestämmelser om kyrkans tro, bekännelse och lära, kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar, tillhörigheten till kyrkan, kyrkans vinningstjänst, den kyrkliga organisationen och de regler efter vilka församlingar och stift samt organ på nationell nivå ska fullgöra sina uppgifter. Arbetet innebär också att kommunicera inomkyrkliga regler samt att planera, genomföra och utföra efterarbete kopplat till kyrkomötet.

I samarbete med Svenska Kyrkans Unga har *De ungas kyrkomöte* utvecklats och kyrkostyrelsen ser fram emot att de perspektiv barn och unga har kommer att påverka besluten ytterligare på Svenska kyrkans högsta beslutande nivå.

En ny kyrkohandbok

Perioden som helhet kommer att präglas av arbetet med en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan. Ett förslag till ny kyrkohandbok lämnas till kyrkomötet 2017, för att kunna tas i bruk under 2018. Kyrkohandboken syftar till att underlätta församlingars möjligheter att utveckla sitt lokala gudstjänstliv och främja det gemensamma för Svenska kyrkan.

Om kyrkomötet antar förslaget till ny kyrkohandbok kommer det att ske en slutbearbetning av den nya kyrkohandbokens översättningar till nationella minoritetsspråk, svenskt teckenspråk och andra språk, t.ex. engelska. Översättningar kan komma att innefatta även andra språk som används i Sverige idag, t.ex. arabiska och persiska. Implementeringen i församlingslivet inleds. Det planeras för informations- och fördjupningsmaterial samt en körutgåva. Utöver detta avser kyrkostyrelsen att överlämna ett missale, en mässbok som innehåller ordningen och musiken för mässan och gudstjänsterna, till alla kyrkor i Svenska kyrkan. Ett webbverktyg kommer att tillhandahållas så att gudstjänsttagendor för församling, präster, kyrkomusiker och kör kan skapas. Under planeringsperioden kommer en bearbetning av kyrkohandbok del II med vinnings- och mottagningshandlingar också att inledas.

Kyrkoval

Kyrkostyrelsen har ett övergripande ansvar för samtliga direkta val i hela landet genom att på olika sätt biträda stiftens i deras uppgifter genom utarbetande av gemensamma rutiner, information och utbildning.

Verksamheten under perioden inriktas på att ta tillvara erfarenheterna från tidigare kyrkoval och kyrkovalet i september 2017. För närvarande bedöms kostnadsbilden avseende kyrkoval 2021 vara oförändrad i jämförelse med 2017.

Tabell 1 Intäkter och kostnader Reglera inomkyrkligt

Reglera inomkyrkligt	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-51	-56	-64
Resultat	-51	-56	-64

Inom verksamheten finns planerade kostnader för Svenska kyrkans gudstjänstböcker, kyrkoordningen, kyrkomötet, nämnderna för överprövning, kyrkovalet m.m.

I jämförelse med föregående rambudget ökar kostnaderna genom ibruktagande av en ny kyrkohandbok. De planerade kostnaderna för kyrkomötet uppgår till ca 22 mnkr och ökar till 25 mnkr för 2020 som är året före valår. För kyrkovalet ingår planerade kostnader om 4 mnkr för 2018, 15 mnkr för 2019 och 20 mnkr för 2020. Inom kyrkovalet har de planerade kostnaderna omfördelats mellan åren, men det innebär inte någon förändring av de totala kostnaderna för 2021 års val.

De planerade kostnaderna för implementering av den nya kyrkohandboken uppgår till ca 12 mnkr 2018, 5 mnkr 2019 och 4 mnkr 2020. Kostnaderna avser bl.a. implementering, översättningar, psalmbokshäfte, musikkompetens, webbverktyg och utskick av ett missale till alla kyrkor.

Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan

Verksamheten innebär utveckling och genomförande av Svenska kyrkans integrerade pastoralteologiska utbildning för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster efter genomförd grundutbildning samt påbyggnadsutbildning som den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen.

Verksamheten inriktas på att stärka studenternas färdigheter och yrkesidentitet, deras förmåga att analysera och reflektera över kyrkan, samt att bekräfta och fördjupa deras samhörighet med Svenska kyrkan. Utbildningarna ska utveckla kyrkomedarbetare vars kompetens svarar mot Svenska kyrkans framtida behov.

Utbildningen innehåller gemensamma moment för att de studerande i framtiden ska vara förberedda för att samverka på bästa sätt, men också kurser specifika för respektive yrke. Utbildningsinstitutet bedriver undervisning i Uppsala och Lund. Därtill ges den pastoralteologiska grundkursen en termin på halvfart varannan termin i Göteborg och var fjärde termin i Umeå förutsatt att tillräckligt studerandeunderlag finns. Vidare sker samarbete kring den pastoralteologiska terminen vid de fyra folkhögskolor som bedriver kantorsutbildning. Under perioden genomförs en genomlysning av utbildningsreformen för att bedöma behovet av eventuella justeringar.

Kyrkostyrelsen anger villkoren för tillträde till de kyrkliga utbildningarna, bestämmer utbildningsplaner och ser till att de kyrkliga utbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning. Vidare ges stöd till stiftens och församlingarnas rekrytering till kyrklig tjänst och utbildning, bl.a. genom rekryteringskonferenser och informationsmaterial.

Annan utbildning och fortbildning för medarbetare, förtroendevalda och ideellt engagerade i stift och församlingar ingår i respektive område där ordinarie verksamhet bedrivs. Utbildningar och fortbildningar inom dessa områden genomförs i samråd med stiftens och är ett stöd till stiftens fortbildningsansvar.

Tabell 2 Intäkter och kostnader Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan

Utbilda för tjänst i kyrkan	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-52	-54	-55
Resultat	-52	-54	-55

Inom verksamheten finns planerade kostnader för utbildning m.m. Kostnaderna är i nivå med tidigare planering.

Stödja utveckling av församlinglivet

Verksamheten inriktas på insatser för stöd till stift och församlingar i Sverige och församlingar utomlands i deras arbete med att främja och utveckla församlingarnas grundläggande uppgift. Insatserna är inriktade på omvärldsbevakning och forskning, administrativ samverkan (som beskrivs i eget avsnitt), stöd till församlingens grundläggande uppgift samt kommunikation. Inriktningen är densamma som den prioritering kyrkostyrelsen fastställt efter samråd med stiftens styrelser.

De utmaningar som nämnts tidigare är av central betydelse för Svenska kyrkans församlingliv och utgör grund för det särskilda stöd till församlinglivet som planeras från kyrkostyrelsen. Stödet ges antingen direkt till församlingarna eller via stiftet, därtill lämnas stöd direkt till stiftet. Vissa utvecklingsarbeten äger rum i samarbete med något eller några stift med särskilt intresse och engagemang inom ett verksamhetsområde.

Ett program för lärande och undervisning

Kyrkostyrelsen prioriterar en genomgripande satsning på lärande och undervisning genom ett systematiskt och sammanhållet program för alla åldrar för att stärka det arbete som görs lokalt. Tillsammans med stift och församlingar behöver vi utveckla vår syn på det gemensamma undervisningsansvaret på ett sätt som stärker bildning och gör skillnad för individer, grupper och på samhällsnivå. Programmet ska stärka oss i kallelsen att vara kristna i samhället.

Det är en särskild utmaning för Svenska kyrkan att i sin samtid bearbeta frågan om lärande och undervisning så att vi människor både kan lära känna kristen tro och livshållning och få möjlighet att växa och mogna i tro. Kyrkan har ett ansvar att förmedla sitt kulturarv och sin rikedom av berättelser och det är länge sedan den kristna socialiseringen skedde i hemmen eller i skolan. Traditionen behöver bli levande så att vi människor idag kan relatera till den och finna fördjupat livsmod, hopp och gemenskap i församlingarna.

Satsningen innebär att stärka kunskapen i kristen tro och ge förutsättningar och redskap till fördjupning, att öka förmågan hos människor att själva fatta välgrundade beslut i komplexa frågor som berör grundläggande värden samt att bidra till folkbildningen om kristen tro.

Kyrkostyrelsens ambition med satsningen på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, som inleddes 2012 och som fasas ut under 2018, har varit att bidra till församlingarnas arbete för människors livslånga lärande och att påverka församlingarnas strukturerade långsiktiga planering i sina undervisnings- och missionsuppdrag. *Dela tro – dela liv* kommer att utvärderas i sin helhet och erfarenheter kommer att tas tillvara och vidareutvecklas bl.a. genom att den satsningen avslutas med en konferens 2019.

I förberedelsearbetet för ett strukturerat och systematiskt program för lärande och undervisning har överläggningar med stiftsstyrelser och domkapitel genomförts. Det fortsatta arbetet kommer att ske i en process som säkerställer delaktighet, förankring samt att kunskap och det arbete som redan görs lyfts fram och tas tillvara. Detta sker bl.a. i arbetsgrupper med förtroendevalda, anställda och ideellt engagerade från församlingar och stift samt ytterligare personer med relevant expertis som arbetar fördjupat med innehållsfrågor och utformning. Förstudier görs för att utforma en digital plattform med innehåll som kan utarbetas som tematiska moduler.

Det nya programmet för lärande och undervisning kommer även att bygga på resultat från forskningsprojektet *Meningsskapande och lärande i Svenska kyrkans praktiker*, nära knutet till *Dela tro – dela liv*. Likaså kommer erfarenheter från

reformationsåret att utgöra en resurs och internationella samarbeten kommer att integreras. Arbetet behöver även ske i nära samverkan med bl.a. översynen av *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete*.

En skrivelse med ett förslag till kyrkoordningsreglering som stärker undervisningsuppdraget kommer att överlämnas till kyrkomötet 2018.

Bedömningen är att kostnaderna under den inledande fasen är mer begränsade och att det i periodens sista del är möjligt att få till stånd ett mer omfattande gemensamt arbete. Kyrkostyrelsen avser att återkomma till detta i nästa års skrivelse.

Arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige

Arbetet med asylsökande och flyktingar i Sverige är ett prioriterat område för kyrkostyrelsen. Det stora antalet asylsökande i Sverige, med en dramatisk ökning under hösten 2015, innebär att flykting- och integrationsfrågor utvecklats till centrala områden i en strävan efter ett hållbart samhälle. För fortsatt stöd i arbetet med asylsökande och flyktingar har kyrkostyrelsen avsatt 60 mnkr årligen t.o.m. år 2019. Det är ännu för tidigt att göra en väl grundad bedömning av behovet av extra finansiering i församlingar, stift och i det internationella arbetet längre fram än så. Under 2016 har många nya verksamhetsområden utvecklats och byggts upp i församlingar och stift och kyrkostyrelsen följer utvecklingen och det arbete som görs i stift och församlingar. Det fortsatta utvecklingsbehovet, behov av finansiering för att upprätthålla etablerad verksamhet samt vilken verksamhet som kommer att avslutas går att bedöma tidigast efter något år.

Den nationella stödfunktionen *Support migration* som etablerades 2016 för att bistå stift och församlingar med kunskap, aktuell information och erfarenhetsutbyte kommer att finnas kvar, inte minst för att ge stöd i integrationsinsatser. Det handlar också om att bidra med stöd till församlingarnas diakonala arbete i mötet med de människor som fått avslag på sina asylansökningar i Sverige.

Svenska kyrkan kommer även fortsättningsvis att bidra till verksamhet och utveckling av *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar*, dit många människor söker sig för kostnadsfri juridisk rådgivning, familjeåterförening och svenskt medborgarskap. Det förväntas ett ökat tryck på juridisk kompetens, specialiserad för asyl- och flyktingfrågor och en fortsatt utveckling av Rådgivningsbyråns verksamhet blir en naturlig konsekvens.

Diakonalt utvecklingsarbete och själavård

De ökade inkomstklyftorna, skillnaden mellan dem som befinner sig i arbete och dem som är arbetslösa samt gapet mellan de kommuner som avfolkas och de med stark befolkningstillväxt är stora. Att befinna sig utanför arbetslivet innebär inte bara sämre ekonomiska förutsättningar för den enskilde utan minskar också möjligheten till delaktighet i samhället som är en viktig beståndsdel för identiteten. Inte minst barn drabbas hårt när familj och samhälle belastas ekonomiskt och socialt. Detta är klyftor som också växer inom Svenska kyrkans församlingar.

Under perioden genomförs en bearbetning av Svenska kyrkans roll och uppgift i välfärden och arbetet rymmer en flerårig dialog- och arbetsprocess i nära samverkan med stiftet samt ett strukturerat erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning. Syftet är att skapa ytterligare beredskap att möta de sociala utmaningar Svenska kyrkan ställs inför och stimulera till utveckling och nytänkande när det gäller Svenska kyrkans sociala ansvarstagande i samhället.

I de samhällsförändringar som sker på välfärdsområdet efterfrågas Svenska kyrkan och de mervärden kyrkans delaktighet ger i en social ekonomi. Sedan länge

finns flera etablerade lokala samarbeten mellan Arbetsförmedlingen och församlingar i syfte att stödja människor i arbetslöshet och efter det nationella projektet *Mer än jobb* och det avtal Svenska kyrkan tecknat med Arbetsförmedlingen har församlingarnas kompetens stärkts ytterligare inom området.

Kyrkostyrelsen samordnar Svenska kyrkans familjerådgivning samt ger stöd till den själavårdande verksamheten vid samhällets institutioner, sjukhus, universitet, kriminalvård och i samarbetet kyrka och polis. *Jourhavande präst* genom tre kanaler, via telefon 112 och via nätet i form av chatt och digitalt brev, är en samhällsinsats som används alltmer och som behöver förstärkas. Den ökade ohälsan bland unga är oroväckande. Den diakonala aspekten av kyrkans arbete med barn och unga måste därför tas på allvar och ett exempel på detta är att stärka chattfunktionen i *Jourhavande präst*.

Många människor som idag saknar en närmare relation till Svenska kyrkans verksamhet skulle kunna tänka sig att göra en ideell insats inom ramen för Svenska kyrkans verksamhet, främst inom det sociala området, t.ex. arbete med flyktingar. Dessa människors engagemang, kompetens och nätverk bör tas tillvara och anställda i Svenska kyrkan behöver utbildas i att leda ideella medarbetare med varierande kompetens. Kyrkostyrelsen stödjer ideellt engagemang genom att bidra till och samverka med nätverket *Ideellt forum i Svenska kyrkan* som i samverkan med stiftet erbjuder fortbildning, erfarenhetsutbyte och lärande samt ansvarar för och förvaltar *Volontärbyrån i Svenska kyrkan*. En kyrka med fler ideella krafter kan både berika och förnya verksamheten. Svenska kyrkan är också aktiv medlem i paraplyorganisationen *Forum – Idéburna organisationer med social inriktning*.

Barn och unga

Barn och unga är viktiga här och nu i gudstjänster och församlingsliv och de är också framtidens vuxna. Att bereda plats och ta tillvara barn och ungas perspektiv och erfarenheter är viktigt både för Svenska kyrkans utveckling och för de unga själva. Arbetet med att stärka barns och ungas delaktighet i Svenska kyrkan fortsätter i samverkan med stiftet och tillsammans med Svenska Kyrkans Unga. Svenska Kyrkans Unga får även fortsättningsvis ett ekonomiskt bidrag från kyrkostyrelsen varje år.

De barnkonsekvensanalyser som görs inför beslut i församlingar, stift och på nationell nivå är ett uttryck för en prioritering som i praktiken innebär en återkommande nyorientering. Detta innebär eftertanke i vår strävan att värna barnets livssituation och en utmaning att verka för en kyrka som rymmer barn och unga.

Under perioden påbörjas en utvärdering av det arbete som hittills gjorts med barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan. De erfarenheter och lärdomar som analyserna bidragit till i stift och församling ska summeras och lyftas fram, i syfte att säkra och utveckla arbetet.

Under perioden genomförs och slutförs ett utvecklingsarbete med syftet att dels stärka informationsinsatser och dels uppmärksamma konfirmationens betydelse som ett stöd till ungas livskvalitet. Stiftsvisa fortbildningar genomförs under perioden.

Kommunikationsstöd

De förändrade kommunikationsmönstren, inte minst genom sociala medier, utmanar kontinuerligt Svenska kyrkan. Det finns förväntningar på närvaro och snabba svar i fler kanaler. Under planeringsperioden behöver därför fler medarbetare utbildas för att kunna integrera sociala medier i sitt arbetssätt.

Den demografiska utvecklingen i Sverige, med ökad inflyttning till städer och sammanläggning av församlingar, har förändrat förutsättningarna för församlingarnas lokala kommunikationsarbete. Vissa mindre församlingar har begränsade resurser för kommunikation, samtidigt som kompetens och ekonomi förbättras i de större pastoraten. Detta ställer krav på praktiskt och strategiskt kommunikationsstöd till stift och församlingar som möter de skiftande lokala behoven. Även inom den digitala kommunikationen märks den ökade segregationen, de gemensamma digitala ytorna är för vissa personer alltför begränsade och för andra alltför komplicerade. Detta är ett faktum som behöver beaktas i det fortsatta kommunikationsstödet.

De kommunikationsverktyg som redan finns utvecklade och är tillgängliga bör användas och för kyrkostyrelsen handlar det om att i samarbete med stiftens synliggöra dem ytterligare för församlingarna.

Statistik, analys och forskning

Verksamheten inriktas på att främja forskning inom teologi och andra för kyrkans liv och verksamhet väsentliga områden. Forskningsresultaten utgör underlag för Svenska kyrkans reflektion över sin identitet och sitt uppdrag samt reflektion över religioners roll i det mångkulturella samhället. Under planeringsperioden bedrivs forskningen utifrån den gemensamma plattformen *Samhällsteologi*.

Genom omvärldsanalyser tas beslutsunderlag fram så att församlingar och stift ska kunna forma en verksamhet som är motiverad i deras sammanhang och som bidrar till kyrkans samlade förmåga. I de s.k. *kyrkbussarna* samlas och samordnas kyrkostyrelsens alla interna och externa enkätundersökningar i syfte att effektivisera och underlätta för församlingar och för de som medverkar i undersökningar externt.

Arbete med att utveckla en *kunskapsbank* för spridning av statistik samt resultat av forskning och undersökningar pågår och kommer att bidra till stift och församlingars uppföljnings- och omvärldsanalyser. Förmågan att nå fram med fakta, fördjupning och analys behöver stärkas och nya former för att öka tillgängligheten till information etableras.

Samordning krisberedskap

Verksamheten innebär ansvar för att samordna krisberedskapen inom Svenska kyrkan och att stödja insatser lokalt. Samverkan sker med stiftens ansvariga och råd och anvisningar för hur säkerhetsarbetet ska bedrivas finns i Svenska kyrkans riktlinjer för krisberedskap. Utbildningsmaterial och handbok uppdateras kontinuerligt.

Inom ramen för kyrkostyrelsens krisberedskap och krisledning ges stöd till utlandsförsamlingarnas verksamhet och den internationella verksamhetens utsända medarbetare. Kyrkostyrelsen ansvarar, enligt samarbetsavtal med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för att rekrytera präster till *Stödstyrkan*, som upprättats för att stödja svenska utlandsmyndigheter och medborgare i händelse av allvarlig olycka eller katastrof.

En aspekt av krisberedskapen som fått en allt större betydelse utifrån den aktuella samhällssituationen med ökat hot både i Sverige och i resten av världen, är säkerhetsfrågorna. Arbetet med säkerhetsaspekter under resor och vistelser utomlands för utsända medarbetare samt kyrkokansliets personal och förtroendevalda kommer därför att förstärkas ytterligare och denna del ryms inom verksamheten *Internt stöd*.

Flerspråkighet

Arbetet för flerspråkighet inriktas på kunskapshöjande och metodutvecklande insatser som förväntas ge församlingarna bättre förutsättningar att klara den grundläggande uppgiften även på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk. På vissa orter är församlingen den enda organisation som företräder minoriteten och har en viktig roll som röstbärare i minoritets- och urfolksfrågor. De diakonala insatserna behövs för att möta samer i deras existentiella frågor och för att stärka och fördjupa dialogen för försoning med Svenska kyrkan.

Främja utlandsförsamlingar

Verksamheten inriktas på att verka för kyrklig verksamhet bland svenskar som vistas utomlands samt att rekrytera och utbilda medarbetare och utlandsplacerad personal.

Verksamheten innebär en konsultativ uppgift i förhållande till utlandsförsamlingarna. Svenska kyrkan finns på 40 platser i 23 länder. Kyrkorna är ofta samlingsplatser för svenskar utomlands, inte minst vid kris och katastrof som under den senaste tidens terrorattentat. Dessa dåd är inte enstaka händelser utan en verklighet att förhålla sig till. Det rådande världsläget innebär att säkerhetsaspekter är högt prioriterade. Detta innebär att fortbildning i krisberedskap av medarbetare är viktig och säkerhetsrutiner aktualiseras kontinuerligt. I de delar av världen där det inte finns underlag för att bilda församlingar finns idag mobila präster i Asien, Afrika och Latinamerika. Det diakonala arbetet utvecklas kontinuerligt och nya arbetsformer etableras.

Under planeringsperioden ska stiftskontakterna stärkas och utvecklas parallellt med det ordinarie arbetet för att utbilda och inspirera de ideellt engagerade i Sverige och medarbetarna i utlandsförsamlingarna.

En juridisk genomgång av utlandsverksamheten, finns under verksamheten *Styrning och ledning*, och genomförs i syfte att säkerställa att utlandsverksamheten bedrivs i ändamålsenliga former och i enlighet med gällande reglering i respektive land.

Tabell 3 Intäkter och kostnader Stödja utveckling av församlingslivet

Stödja utveckling av församlingslivet	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	36	36	36
Kostnader	-295	-296	-236
Resultat	-260	-260	-201

Inom verksamheten finns planerade intäkter och kostnader för forskning, analys och statistik, kommunikationsstöd, diakonalt utvecklingsarbete, migration, integration och mångfaldsfrågor, barn, ungdomar och unga vuxna, flerspråkighet och minoriteters rättigheter, ideellt engagemang, främjande av utlandsförsamlingar, samordning krisberedskap m.m.

Intäkter och kostnader är i nivå med tidigare planering. Här återfinns bl.a. kostnader för arbetet med flyktingar och asylsökande om 60 mnkr år 2018 och 2019. De planerade kostnaderna för att främja utlandsförsamlingar inom denna verksamhet uppgår till 80 mnkr. Arbetet med kommunikationsstöd planeras till 65 mnkr.

Den samlade verksamheten för Rådet för Svenska kyrkan i utlandet redovisas i tabell 17 och den nationella fastighetsfinansieringen redovisas i tabell 14.

Verksamheten inriktas på insatser till stift och församlingar i Sverige och utomlands för en effektiv administration och förvaltning av gemensamma angelägenheter. Det handlar om stöd till stiftens i deras arbete att främja en god förvaltning i församlingar och pastorat, direkt stöd till församlingar och pastorat för administration och förvaltning samt effektiv förvaltning på nationell nivå av gemensamma angelägenheter.

Administrativ samverkan i Svenska kyrkan

Det är en utmaning att på samtliga nivåer i Svenska kyrkan samarbeta för att visa det goda arbete Svenska kyrkan gör. Över tiden kommer intäkterna från kyrkoavgiften att minska varför planering och åtgärder behövs inför en tid av mindre ekonomiskt utrymme till verksamhetens förfogande.

Samverkan och samordning inom Svenska kyrkan är ett angeläget och prioriterat område för att kunna bedriva kostnadseffektiv, kvalitativ och hållbar verksamhet. Kyrkostyrelsens strävan är att det ska finnas en likvärdig kvalitet inom det administrativa området i hela Svenska kyrkan, även om förutsättningarna är olika. För att möta behoven av en hållbar verksamhet med fokus på ständig effektivisering och kvalitetsutveckling, arbetar kyrkostyrelsen vidare för gemensam administrativ samverkan. Genom att bl.a. erbjuda IT-system som är anpassade till gemensamma processer och arbetssätt skapas förutsättningar för kvalitativa och effektiva stödfunktioner. På det sättet bidrar kyrkostyrelsen till att församlingar även på sikt ska kunna ha tillräckliga resurser för att på bästa sätt verka i sin samtid genom att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Utvecklingsarbetet sker i samarbete med stiftens och inom de fem verksamhetsområden som stiftens och kyrkostyrelsen beslutat prioritera: IT, fastigheter, ekonomi- och lönehantering, ärende- och dokumenthantering samt inköpsstöd.

Under perioden intensifieras arbetet med att tydliggöra och kommunicera de kostnadsbesparingar och den kvalitetshöjning som den administrativa samverkan möjliggör. Under 2016 sparades som exempel 117 mnkr i Svenska kyrkan som helhet genom de ramavtal som tecknats. Uppskattningsvis finnas en besparingspotential på 300–500 mnkr per år vid samverkan enbart vad gäller inköp. Samtliga ramavtalsleverantörer accepterade under 2016 Svenska kyrkans uppförandekod för leverantörer, som innehåller krav på miljöhänsyn, arbetsvillkor, andra mänskliga rättigheter och förbud mot korruption. Detta innebär en potential att påverka näringslivet samtidigt som Svenska kyrkan sparar pengar.

Kyrkostyrelsen tecknar varje år ett kopieringsavtal med Bonus Presskopia som ger församlingar rätt att kostnadsfritt kopiera exempelvis sångtexter för verksamheten. Detta ramavtal kommer under perioden att påverkas utifrån behovet av avtal för kopiering av den nya kyrkohandboken, men ryms i verksamhetsområdet *Stödja utveckling av församlingslivet*.

Idag erbjuder 12 stift sina församlingar och pastorat att nyttja koncepten inom de samverkansområden som benämns GAS Ekonomi respektive GAS Personal. Stiftens tillhandahåller ofta det administrativa stödet kopplat till GAS i form av servicebyrå-tjänster. Kyrkostyrelsen stödjer de stift som etablerar service inom det administrativa området med bl.a. gemensamma utbildningar, samråd och vägledning i olika frågor.

En majoritet av stiftens har även, för den egna verksamheten, valt att nyttja det system för gemensam lönehantering som används i församlingar och pastorat. Med utgångspunkt i en analys från Göteborgs stift, vars slutsatser bedöms som möjliga att generalisera för hela landet, uppvisas en effektivitet bland stiftens församlingar när det gäller lönehantering på 20 procent av vad som vore möjligt att uppnå vid sam-

verkan. Av analysen framgår även betydande effektiviseringsmöjligheter inom andra administrativa områden. Med andra ord finns betydande möjligheter att öka effektiviteten i relation till dagens hantering. En nyckel för ökad effektivitet är att hantera administrationen på färre ställen än idag.

Teknisk infrastruktur

Ansvar för de gemensamma systemlösningarna innebär drift, förvaltning och utveckling av gemensamma IT-system inom bl.a. områdena kyrklig administration, ekonomi och personal, fastighet och kulturarv, digital kommunikation samt den gemensamma IT-plattformen. Verksamheten innebär även ansvar för utbildning och support.

Arbetet med gemensamma IT-system är en central förutsättning för det strategiska arbetet inom det administrativa samverkansområdet.

Verksamheten inriktas på en stabil organisation för stöd till både verksamhet och användare inom IT-området. Krav på hög säkerhet och kontinuerlig riskanalys är naturliga delar av verksamheten.

Genom plattformen hanterar kyrkostyrelsen även driften av församlingarnas IT-miljö och programvaror, däremot har den nationella nivån inte ansvar för nät och datorarbetsplatser. Inom dessa områden finns i stället olika typer av ramavtal som kyrkostyrelsen tar ansvar för att samordna och kvalitetssäkra.

Nya systemstöd utvecklas och upphandlas kontinuerligt. Det beror på tillkommande behov, nya områden för samverkan samt att systemen når slutet av sin tekniska livslängd.

En osäkerhetsfaktor under planeringsperioden gäller konsekvenserna av EU:s nya Dataskyddsförordning som träder i kraft i maj 2018. Reformen innebär bl.a. att en direktverkande EU-förordning ersätter tidigare direktiv och därmed nationell lagstiftning såsom den svenska personuppgiftslagen. För organisationer som Svenska kyrkan som samlar in personuppgifter ställs nya krav. Under 2016 inventerades de personuppgiftsbehandlingar som sker i Svenska kyrkans gemensamma datasystem och ett projekt pågår för att klargöra konsekvenserna av reformen. Det går för närvarande inte att bedöma vilka förändringar som blir nödvändiga, därmed inte heller resursbehovet.

Fastigheter – ett gemensamt ansvar

Kostnaderna för förvaltningen av samtliga fastigheter inklusive kyrkor och kapell uppgår årligen till cirka en fjärdedel av Svenska kyrkans totala kostnader.

Kyrkomötet beslutade hösten 2016 i enlighet med förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:6 *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämnings-system*, som föregåtts av en utredning med samtliga församlingar som remissinstans. Innebörden av beslutet är ett gemensamt ansvarstagande för att frigöra ekonomiska resurser till församlingarnas grundläggande uppgift, att möjliggöra ett rikstäckande arbete samt att effektivisera förvaltningen av det kulturarv som utgörs av kyrkobyggnader och av övriga byggnader. Förvaltarskap är en grundläggande utgångspunkt i arbetet framåt, vilket innebär att miljöaspekter ska integreras samtidigt som en ekonomisk hållbar fastighetsförvaltning nås.

Beslutet innebär att ett centralt register över alla byggnader ska skapas, lokal-försörjningsplaner ska tas fram med redovisning av hur församlingarna avser att använda sina byggnader. Ett kyrkunderhållsbidrag införs som stöd till församlingarnas underhåll av kyrkobyggnaderna. Beslutet innebär också att församlingar i samråd med stift och kyrkostyrelse kan överlåta kyrkobyggnader de inte längre har

bruk för till Trossamfundet Svenska kyrkan. Förändringar av Svenska kyrkans utjämningsystem omfattas också, vilket beskrivs närmare längre fram i skrivelsen.

Det som beslutats ska införas successivt under kommande år, där registret ligger närmast i tid och ska finnas upprättat den 1 januari 2019. Fokus inom fastighetsområdet kommer därför under perioden att handla om att planera och verkställa kyrkomötesbeslutet i samverkan med stiftet. Utbildningar, stödverktyg och mallar för att bl.a. underlätta arbetet med lokalförsörjningsplaner tillhandahålls genom fastighets- och kulturarvsportalen på Svenska kyrkans intranät och materialet uppdateras kontinuerligt.

Kyrkliga kulturminnen

Verksamheten innebär att administrera, förvalta och utveckla modellen för fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning i syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar förvaltning av de kyrkliga kulturminnena. Kyrkostyrelsen beslutar om fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning och redovisar användningen till regeringen. Arbetet innebär också att verka för att det kyrkliga kulturarvet ska ses som, och vara en angelägenhet och resurs för alla i samhället.

Kyrkostyrelsen vill bidra till en insiktsfull dialog i församlingarna om kyrkorummets plats för människors djupaste frågor om tillvaron, dess kulturhistoriska värden och dess funktion som en resurs för människor i en tid av förändring.

Svenska kyrkan äger 3 400 kyrkor och kapell, varav 3 000 är skyddade enligt kulturmiljölagen. Årligen får Svenska kyrkan ett bidrag, en kyrkoantikvarisk ersättning från staten för antikvariska merkostnader vid vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Det årliga bidraget är t.o.m. år 2018 fastställt till 460 mnkr.

Under planeringsperioden sker förberedelser inför den Kontrollstation som infaller 2019, då staten utvärderar Svenska kyrkans användning av den kyrkoantikvariska ersättningen den senaste femårsperioden och beslutar om framtida bidrag.

Dokument-, ärende- och arkivhantering

Kyrkostyrelsen utfärdar regler om vård av handlingar i kyrkans arkiv i fråga om vilka skriv- och förvaringsmedel som ska användas, hur arkiven ska vårdas, utlåning och återlämnande av handlingar, överlämnande av handlingar för tillsyn och överprövning samt när och hur handlingar ska gallras. I ansvaret ligger också att arkivhandlingar som inte längre behövs i kyrkans verksamhet ska överlämnas till kyrkostyrelsen för förvaring i Svenska kyrkans gemensamma arkiv.

I verksamheten ingår att förvara material från den nationella nivåns olika organ. Genom att upprätthålla den inomkyrkliga offentlighetsprincipen blir materialet tillgängligt för bl.a. forskare. Vidare ges stöd till stift och församlingar i form av information och rådgivning.

Utöver det löpande arbetet är verksamheten inriktad på att i samverkan med stiftet förbereda införande av ett dokumenthanteringssystem och e-arkiv. Ambitionen är att hela kyrkan ska kunna erbjudas gemensamma dokumenthanteringssystem och e-arkiv i framtiden.

Begravningsverksamhet

I skrivelsen *Begravningsverksamheten – samordning och tillsyn m.m.* (KsSkr 2017:5) föreslår kyrkostyrelsen att ett tillägg i kyrkoordningens bestämmelser om kyrkostyrelsens uppgifter, ska tydliggöra att kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten. Vilka konkreta arbetsuppgifter som detta innebär ska beredas vidare under perioden.

Tabell 4 Intäkter och kostnader Stödja och utveckla administration och förvaltning

Stödja och utveckla administration och förvaltning	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	550	559	565
Kostnader	-838	-795	-803
Resultat	-288	-236	-238

Inom verksamheten finns planerade intäkter och kostnader för GAS Ekonomi och Personal, dokument-, ärende- och arkivhantering, inköp, teknisk infrastruktur, kyrklig administration, fastigheter, kyrkliga kulturminnen, prästlönertillgångar m.m.

Inom denna verksamhet har kostnadsökningar i jämförelse med föregående rambudget skett till följd av förslagen i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:6 *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. Kostnadsökningar planeras även för GAS för att kunna fortsätta i samma anslutningstakt.

Här återfinns också planerade kostnader för bidrag avseende den gemensamma IT-plattformen, GIP, om 50 mnkr år 2018 samt intäkter och kostnader för kyrkliga kulturminnen, som är i nivå med tidigare planering och uppgår till 460 mnkr respektive 468 mnkr för de olika åren.

Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld

Verksamheten inriktas på att utveckla och värna relationer till andra samfund, organisationer och individer i Svenska kyrkans omvärld.

Ekumenik och interreligiös dialog

Kyrkostyrelsen svarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund och verksamheten inriktas på att främja relationer med kyrkor som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med eller genom särskild ekumenisk överenskommelse, för att konkret gestalta enhet och samverkan. Den samverkan som äger rum inom Sveriges kristna råd, SKR, är central för det ekumeniska arbetet i Sverige.

Bilaterala ekumeniska relationer med andra kyrkor utvecklas för att öka förståelsen, vidga perspektiven, bearbeta teologiska skiljaktigheter och för att lära av varandra. T.ex. bedöms kontakterna med de ortodoxa och orientaliska kyrkorna i Sverige få ökad betydelse för Svenska kyrkans engagemang i flyktingsituationen i Sverige, likaså i andra delar av världen, inte minst Mellanöstern.

Det finns ett ökat behov av att värna religionsfrihet och mänskliga rättigheter och att motverka antisemitism, islamofobi och annan extremism. Svenska kyrkan arbetar både i bilaterala och multilaterala relationer för detta. Det är viktigt med öppenhet gentemot andra religioner och att skapa förtroendefulla kontakter med ledande företrädare både nationellt och lokalt. I interreligiösa frågor fortsätter samarbetet i ekumeniska sammanhang, t.ex. genom engagemanget i Sveriges interreligiösa råd. Detta sker också i internationella interreligiösa organ genom konkret dialog och samverkan med företrädare för olika trostraditioner. Kyrkostyrelsen bedömer att området behöver stärkas ytterligare då uppmärksamheten kring religionsdialogfrågor har ökat markant.

Religiösa minoriteter drabbas ofta av utsatthet där demokratiska system och stabil ekonomi saknas. Svenska kyrkan stödjer dialoger med moderata krafter och bidrar till att skapa motbilder till fundamentalistiska tolkningar av religion och utvecklar metoder för gränsöverskridande samtal i känsliga frågor, bl.a. genom att erbjuda trygga möten för denna dialog. Kyrkostyrelsen kommer att fortsätta analysera behoven hos grupper i utsatta situationer och stödja våra samarbetspartner

genom de kanaler som finns inom internationell mission och diakoni och genom andra ekumeniska samarbeten exempelvis Svenska missionsrådet, SKR:s arbetsgrupp för religions- och övertygelsefrihet, Konferensen för europeiska kyrkor (KEK), ACT-alliansen (Action by Churches Together), Lutherska världsförbundet (LVF) och Kyrkornas världsråd (KV).

Under perioden ska strategiska överväganden göras för att prioritera i vilka globala interreligiösa sammanhang Svenska kyrkans engagemang kan bidra ytterligare till interreligiöst samförstånd och religionernas bidrag för fred och samhällsutveckling.

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och ska vara en aktiv medlem för att stärka ekumeniska globala allianser, verka för tro och tillsammans bidra till att kyrkor blir inkluderande och hållbara. Samarbetet med KV och LVF, utgör en grund för detta. Det gäller inte minst KV:s uppdrag som samlade kraft för medlemskyrkor i teologisk reflektion, stärkande av kvinnors röst och ledarskap samt interreligiös dialog för fred och försoning. Stöd fortsätter att utgå till LVF:s globala program för att stärka lutherska kyrkors teologi och utbildningar, organisations- och ledarskapsutveckling samt genderfrågor. LVF har också en unik möjlighet att skapa ett högprofilerat lobbyarbete i mänskliga rättigheter genom att länka alternativa rapporteringar från sina lokala fältkontor till UNHCR, FN:s Högkommissarie för Mänskliga rättigheter och FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Hösten 2018 kommer ACT-alliansen och KV, att hålla två större möten i Uppsala. Det ena är ACT-alliansens tredje generalförsamling där Svenska kyrkan och Diakonia kommer att vara värdar. Det andra mötet är KV:s styrelsemöte 50 år efter att organisationen bildades och inför det sker samverkan med SKR och Eumeniakyrkan.

Kultur, religion och livstolkning

Verksamheten inriktas på att främja den offentliga dialogen om religion och livstolkning och vara en röst i den offentliga kulturdebatten, inte minst på sociala medier.

Konst och kultur är en möjlighet för den enskilde till bearbetning och fördjupning av livet. Konstnärlig gestaltning av olika slag hjälper oss som individer och kyrka att förstå det som händer i vår samtid och att sätta in det och oss själva i ett större sammanhang. Det vidgar erfarenheten och ger utgångspunkter för livstolkning och mening. De kulturella uttrycken kan vara ett stöd i den teologiska reflektionen kring människors situation, samhällsutvecklingen och uppdraget att vara kyrka. Svenska kyrkan bidrar med öppna mötesplatser och kan stärkas ytterligare som kulturarrangör.

Svenska kyrkans kulturstipendier delas ut varje år och bidrar till nya konstnärliga verk. I bedömningen av ansökningar är konstnärlig kvalitet och existentiell relevans avgörande. I avsikt att stärka medarbetare att använda film som metod i arbetet med människors livstolkning och att reflektera teologiskt fortsätter utvecklingen av Svenska kyrkans filmarbete. Genom filmpriserna *Angelos* under Göteborgs filmfestival och Svenska kyrkans ungdomsfilmpris vid Barn- och ungdomsfestivalen i Malmö ges stöd till mötet mellan kyrka och kultur och det stärker Svenska kyrkans reflektion kring sin samtid och sitt uppdrag.

Konceptet *Se Människan* vid Bokmässan i Göteborg är ett av Svenska kyrkans viktiga fönster mot omvärlden och erbjuder ett stort antal varierande forum där litteratur och livsfrågor står i centrum.

Kyrkostyrelsen arbetar för att ta fram en plattform om kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet och etablerar ett brett samråd kring kyrkomusikens framtida roll i samhällets kulturliv. Hänsyn tas till den statliga finansieringen av kulturen

och förändringar i Svenska kyrkans organisation för att möta denna förändring. Resultatet av arbetet ska kommuniceras och diskuteras vid det nationella kyrkomusiksymposiet 2018.

Extern kommunikation

Allt externt kommunikationsarbete siktar mot en kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra. Det sker i sociala medier, på webb, i media, i t.ex. ärkebiskopens podcast *Tala till punkt* och genom samordnade kommunikationsinsatser tillsammans med stiftet.

Fler och fler människor söker sig till Svenska kyrkan via sociala medier. En del undrar över de stora frågorna i livet, andra vill diskutera en betraktelse eller be en bön för någon. Kontakterna varierar mellan faktafrågor och pastoralt omhändertagande och behovet av närvarande präster på nätet ökar ständigt. Svenska kyrkans webbplattform är anpassad efter användarens behov och behöver ständigt förnyas.

Inom Svenska kyrkan pågår en utveckling mot mer individualistiskt agerande och enskilda uttalanden i olika medier, å ena sidan innebär det stora möjligheter att kommunicera snabbt och tillgängligt, å andra sidan utmaningar med att samordna verksamhetens budskap i ett brokigt medielandskap.

Arbete för att skapa ökad kännedom om Svenska kyrkans internationella arbete pågår och en extern kommunikationssatsning genomförs under planeringsperioden.

Svenska teologiska institutet

Svenska teologiska institutet i Jerusalem utvecklar och fördjupar kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i mötet med judendomen. Institutet är en resurs för Svenska kyrkan som helhet och en plats för akademiska studier, internationella kurser, fortbildning och möten med inriktning på relationer över religions- och kommunitetsgränser.

Genom samverkan med Lunds universitet finns en professur knuten till verksamheten. Arbetet är inriktat mot frågor som rör kristen livstolkning och ekumenik och har en sociokulturell pedagogisk profil. Standardiserade kurspaket utvecklas, liksom en strukturerad kursplanering.

Verksamheten planeras fortgå med god beläggning, men påverkas av konflikter i regionen. Säkerhetsnivån i Israel är höjd på grund av våldet lokalt och kriget i Syrien. Om situationen eskalerar under planeringsperioden kommer det att få negativa konsekvenser på verksamheten.

Alltsedan institutet bildades har ett regelbundet gudstjänstliv bedrivits, och institutets identitet har delvis knutits till detta. Kyrkostyrelsen ser värdet av att gudstjänstlivet upprätthålls och har därför planerat för en prästtjänst knuten till institutet.

Tabell 5 Intäkter och kostnader Värna och utveckla relationer till kyrkans omvärld

Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	2	2	2
Kostnader	-77	-82	-82
Resultat	-75	-80	-80

Inom verksamheten finns planerade intäkter och kostnader för ekumenik och interreligiös dialog, extern kommunikation, Svenska teologiska institutet, kulturliv som främjar dialog kring religion och livstolkning m.m.

Intäkter och kostnader är i nivå med tidigare planering. De planerade kostnaderna för ekumenik och interreligiös dialog uppgår till 39 mnkr och extern kommunikation till 24 mnkr gällande 2018. När den förstärkta verksamheten avseende religionsdialogfrågor har preciserats avser kyrkostyrelsen att använda sina medel för oförutsedda utgifter.

Bidra till samhällsutvecklingen

Verksamheten inriktas på att påverka beslutsfattare och att bedriva opinionsbildning nationellt och internationellt utifrån behovet av en samhällsutveckling som motsvarar kyrkans värderingar och prioriteringar.

Vårt budskap om alla människors lika värde och rätt behöver lyftas där människor kränks och där politiska system bygger på föreställningar om den starkes rätt och ett förakt för svaghet. Kyrkan ska bidra som en positiv kraft i samhällssamtalet, nationellt och globalt, och skapa arenor för samtal och påverkan. Det är ett arbete som utförs i församlingar och stift, men också på nationell nivå.

De senaste åren har Svenska kyrkan etablerat en ny plats i flera offentliga sammanhang, som t.ex. i dagens flyktingsituation, där kyrkans profetiska röst och diakonala insatser efterfrågas. Även frågor om social sammanhållning och integration, demokrati, religionsdialog samt klimat- och hållbarhetsfrågor är centrala för Svenska kyrkan. Det är en utmaning att stärka det goda respektfulla samtalet och bidra till existentiell och teologisk reflektion samt att samverka med andra idéburna rörelser.

Företräderskap och påverkansarbete

Kyrkostyrelsen företräder Svenska kyrkan genom att upprätthålla goda kontakter med beslutsfattare och myndigheter, lämna remissyttranden samt genom talespersoner i media och på andra sätt. Detta ska förmedla bilden av vad Svenska kyrkan är och gör. Företräderskapet omfattar också de ärenden där Svenska kyrkan har en direkt relation till staten t.ex. i begravningsfrågor och frågor gällande den kyrkoantikvariska ersättningen.

För att Svenska kyrkans företräderskap ska utövas väl behöver kontakten med samhällets övriga företrädare utvecklas. Verksamheten inriktas på att stärka och utveckla det strategiska arbetet genom systematisering, samordning och effektivisering. Genom att utveckla det strategiska arbetet stärks möjligheterna att påverka samhällsutvecklingen.

Många av de frågor Svenska kyrkan arbetar för globalt i Sverige kräver ett europeiskt perspektiv och samarbete. Svenska kyrkan verkar proaktivt gentemot EU och nya kanaler finns för samverkan med EU:s institutioner och i europeiska paraplyorganisationer. Det sker främst genom Svenska kyrkans medlemskap i Forum – idéburna organisationer med social inriktnings mandat i Europeiska ekonomiska kommittén, en rådgivande EU-institution till kommissionen, parlamentet och rådet. Svenska kyrkan arbetar också genom Churches Commission for Migrants in Europe, Konferensen för europeiska kyrkor, ACT-alliansen samt Eurodiakonia på plats i Bryssel.

I samverkan med regionala och globala nätverk och ekumeniska organisationer bedrivs påverkansarbete i globala frågor som på sikt är helt avgörande för effektiv fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Kombinationen av strategiska samarbeten och allianser å ena sidan och evidensbaserade studier och analyser å den andra, ökar möjligheterna att påverka. Genom Fairtrade Sverige AB, som Svenska

kyrkan äger till hälften, påverkar Svenska kyrkan detaljhandeln, återförsäljare och grossister att framställa produkter på ett hållbart sätt.

Påverkansarbetet i landprogrammen i Svenska kyrkans utvecklingssamarbete kompletteras av arbetet på den globala nivån, på EU-nivå och på Sverigenivå för att påverka policyprocesser och beslutsfattande i globala utvecklingsfrågor. Angelägna områden under perioden är uppföljning och genomförande av FN:s klimatavtal och Agenda 2030, förändrade förutsättningar för bistånd och andra former av utvecklingsfinansiering, ökad uppmärksamhet på religionens roll i freds- och utvecklingsprocesser samt försvar av civilsamhällets utrymme att verka. Den globala policydialogen underbyggs av forskning, andra aktörers erfarenheter och egna analyser.

Tabell 6 Intäkter och kostnader Bidra till samhällsutvecklingen

Bidra till samhällsutvecklingen	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-18	-19	-19
Resultat	-18	-19	-19

Inom verksamheten finns planerade kostnader för internationellt och nationellt påverkansarbete m.m. Kostnaderna är i nivå med tidigare planering.

Samordna, genomföra och utveckla internationell mission och diakoni

Verksamheten inriktas på samordning av Svenska kyrkans och dess församlingars ansvar för internationell mission och diakoni, genomförande och utveckling av verksamheten i syfte att människor i utsatthet ska få möjlighet att leva det liv de har rätt till. Arbetet med internationellt påverkansarbete ingår i *Bidra till samhällsutvecklingen*. Verksamheten formas utifrån samverkan med andra kyrkor och internationella organ.

Utmaningen är att ge stöd till kyrkor, organisationer och institutioner i deras arbete för evangeliet i sina sammanhang och bidra till att människor i utsatta situationer får förbättrade livsmöjligheter. I samverkan med kyrkor och andra religiösa aktörer i Sverige och världen stärks den teologiska reflektionen och det lokala uppdraget att verka för mission och diakoni.

Utvecklingssamarbete

Svenska kyrkan stödjer och samarbetar med kyrkor, organisationer och nätverk i 40 länder i Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern. Arbetet organiseras i 17 landprogram, ett antal som möjligen kommer att minskas under perioden. Målet är att arbeta med grundorsaker till orättvisor och fattigdom. I landprogrammen sker samarbete med lokala partner och samverkan med olika typer av kyrkor och organisationer i både huvudstäder och på landsbygden.

För att människors rättigheter ska respekteras och uppfyllas arbetar Svenska kyrkan rättighetsbaserat och med global policydialog för att adressera grundorsakerna till utsatthet och fattigdom. För att kyrkor och organisationer ska kunna verka, jobbar Svenska kyrkan aktivt för ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhället och människorättsförsvarare. Allt arbete sker i nära samarbete med ACT-alliansen, och andra ekumeniska allianser globalt eller i nationella ACT-forum. Detta ska leda till förbättrad samordning, säkrad finansiering och bättre resultat för de människor och organisationer vi samarbetar med, inte minst när flera europeiska

biståndsländer drar in eller förändrar det långsiktiga biståndet till det civila samhället, länder och multilaterala organisationer.

Utvecklingen av arbetet i Mellanöstern pågår och kommer att fortsätta under perioden. Fokus har tidigare varit framför allt Israel/Palestina och Egypten, men har nu utvidgats österut mot Irak och Libanon. De humanitära insatserna i relation till den svåra situationen i Syrien och i Irak kommer att fortsätta och utvecklas tillsammans med ACT-partner.

Modellen med regionala representanter i programländer fortsätter att utvecklas. Denna funktion spelar en positiv roll och antalet kommer därför att öka under perioden och nya samverkansformer i länderna kommer att utvecklas.

Humanitära insatser – stöd till människor i utsatta situationer

Stöd till människor i utsatta situationer i världen är ett för kyrkostyrelsen prioriterat område. Bristen på respekt för mänskliga rättigheter är påtaglig i många regioner och antalet flyktingar i världen är det högsta sedan andra världskriget. Människor flyr med anledning av terror, förföljelse, krig, svält och naturkatastrofer. Antalet flyktingar i världen överskrider 65 miljoner och av dessa är cirka två tredjedelar s.k. internflyktingar som befinner sig på flykt i sitt eget land. De flesta flyktingar som lämnar sitt land flyr till grannländerna. De största grupperna av flyktingar kommer från Mellanöstern.

Svenska kyrkan räddar liv och lindrar nöd i akuta situationer. Detta utförs genom humanitära insatser som primärt samordnas inom ACT-alliansen, men det utförs även i samarbete med andra partner. Det humanitära arbetet bedrivs utifrån internationella standarder och principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Svenska kyrkan har beredskap att bistå med insatser i akuta situationer, primärt i Svenska kyrkans landprogramsländer, men även i särskilda fall i länder där Svenska kyrkan inte har ett tidigare samarbete.

Kyrkostyrelsen planerar, med anledning av den ökade förföljelsen som drabbar religiösa minoriteter, att öka omfattningen av arbetet för utsatta kristna och andra religiösa och etniska minoriteter i Mellanösternregionen. Detta kommer att ske genom utökade humanitära insatser och stöd av psykosocial expertis och personal. Likaså genom stöd till en mer långsiktig verksamhet för fredlig samexistens och religionsdialog.

Med anledning av flyktingsituationen krävs ytterligare resurser. Det finns också en efterfrågan på Svenska kyrkans specifika kompetens inom psykosocialt stöd. Med anledning av de miljontals människor som lever i utsatta situationer i Mellanöstern planeras även fortsättningsvis humanitära insatser med särskilt fokus på familjers och barns förhållanden samt på flyktingar från Syrien och Irak. De utdragna konflikterna på Afrikas horn kommer också att kräva fortsatta insatser.

Engagemang och finansiering

Kyrkostyrelsen ska genom den internationella verksamheten utgöra ett stöd och en samordning för församlingars och stifts engagemang i internationella frågor. Församlingar, stift och nationell nivå bär ett gemensamt ansvar för Svenska kyrkans internationella arbete. Det är av stor vikt att behålla det engagemang för Svenska kyrkans internationella arbete som finns bland ideellt engagerade, förtroendevalda och anställda.

Kännedomen om Svenska kyrkans internationella arbete, speciellt det långsiktiga utvecklingssamarbetet, är låg i stora delar av Svenska kyrkan och i samhället i stort. Insamlingsmarknaden växer i Sverige och är konkurrensutsatt genom nya aktörer och en alltmer aggressiv marknadsföring. Insatser som genomförs för att

höja kunskapen om Svenska kyrkans internationella arbete är därför viktiga för att öka engagemang och insamlingsresultat.

Arbetet för att möjliggöra för människor i Sverige och i partnerkyrkor att dela erfarenheter om tro och liv kommer att fortsätta. Likaså fortsätter utvecklingen av de utbytesprogram som finns. Särskilt stöd prioriteras med syfte att utveckla former för delande, rådgivning och samordning av de vänskapsrelationer som idag bärs av nationell nivå, stiften och församlingarna. Insatserna för att engagera åldersgruppen 18–30 år sker bl.a. genom projektet *Agera* i samarbete med Svenska Kyrkans Unga och genom praktikplatser.

Tabell 7 Intäkter och kostnader Samordna och utveckla internationell mission och diakoni

Samordna och utveckla internationell mission och diakoni	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	376	376	376
Kostnader	-419	-418	-417
Resultat	-43	-42	-41

Inom verksamheten finns planerade intäkter och kostnader för utvecklingsarbete, humanitära insatser samt engagemang och finansiering m.m.

I jämförelse med föregående rambudget förväntas det internationella arbetet få lägre kollekt, gåvor och erhållna bidrag från externa finansiärer. Som en anpassning till 2016 års resultat planeras insamlade medel till 174 mnkr respektive år vilket är en sänkning med 22 respektive 28 mnkr jämfört med tidigare beslutad rambudget. Erhållna bidrag planeras till 203 mnkr respektive år, vilket är en sänkning med 27 mnkr respektive år. Samtidigt planeras för lägre kostnader bl.a. för lämnade bidrag till internationella anslagsprojekt, vilket betyder lägre kostnader i förhållande till föregående rambudget.

Inom denna verksamhet finns också den av kyrkostyrelsen beslutade satsningen i Mellanöstern med planerade kostnader om 5 mnkr respektive år, varav hälften finansieras av kyrkoavgiftsmedel. I enlighet med kyrkomötets beslut 2007 ingår 30 mnkr avseende bostadsbyggnadsprojekt på Olivberget i Jerusalem. Kostnaden fördelas med 10 mnkr för respektive år.

Den samlade verksamheten för Rådet för Internationell mission och diakoni redovisas i tabell 16.

Utjämning och finansförvaltning

Utjämningssystemet

Utjämningssystemet inriktas på att utjämna strukturella och ekonomiska olikheter mellan enheter i Svenska kyrkan, för att skapa förutsättningar för verksamhet över hela landet. I utjämningen på församlingsnivå görs ekonomisk avräkning direkt mellan församlingar och nationell nivå samtidigt med att kyrkoavgiften betalas ut. Här ingår inkomstutjämning, kostnadsutjämning och avgift för gemensam verksamhet, tidigare benämnd allmän utjämningsavgift, som finansierar stora delar av kyrkostyrelsens verksamhet. Utjämning på stiftsnivå omfattar stiftsbidrag, kyrkunderhållsbidrag samt den del av utdelningen från prästlönetillgångarna som tillfaller utjämningsystemet. Årligen flyter kyrkoavgifter om cirka 14 miljarder kronor till enheterna inom Svenska kyrkan in, utjämningsystemet omfördelar drygt tio procent av detta belopp. I förslag till planeringsramar för 2018–2020 beaktas det nya utjämningsystem som kyrkomötet antagit med anledning av skrivelse KsSkr 2016:6

Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem. Det nya utjämnings-systemet fasas in successivt under perioden 2018–2021, vilket innebär att två olika utjämningsystem under en tid kommer att verka parallellt inom Svenska kyrkan.

Ett utjämningsystem enligt den nya modellen för församlingars och pastorats kostnadsutjämnning får genomslag till 25 procent det första övergångsåret 2018, 50 procent 2019 och 75 procent år 2020 och innebär oförändrade principer för den *inkomstutjämnning* som görs med anledning av de kyrkotillhörigas kommunalt beskattningsbara inkomster. Den nya modellen innebär följande:

- Kostnadsutjämnning för *andelen barn*, där en hög andel barn i församlingen/pastoratet premieras i utjämnningen.
- En förenklad kostnadsutjämnning för *kyrkobyggnader*, där församlingar med ett lågt antal kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad premieras.
- En förenklad kostnadsutjämnning för *andelen kyrkotillhöriga*, där församlingar med en låg andel kyrkotillhöriga premieras.
- *Diakonibidrag* betalas ut till församlingar och pastorat med hushåll som har sämre socioekonomiska förhållanden är riksgenomsnittet.
- *Glesbygdsbidrag* betalas ut till församlingar/pastorat i glesbygd och landsbygds-pastorat i Visby stift.

Det införs även en möjlighet till uttag av *kyrkounderhållsavgift* av församlingar och pastorat. Avgiften ska finansiera drift och underhåll av de kyrkor som med äganderätt lämnas över till trossamfundet. Processen för att överlåta en kyrka innehåller dock flera moment och kräver utredning/beslut innan överlåtelse är möjligt. Det bedöms inte finnas något behov av att under de närmaste åren debitera avgiften.

En ny modell för stiftsbidrag införs från 2018. Det innebär i korthet att grundbidraget i modellen höjs, att nuvarande främjandebidrag per invånare ersätts med ett bidrag per kyrkotillhörig och att ett nytt bidrag till främjande av fastighetsförvaltning på lokal nivå införs. Samtidigt tas nuvarande kyrkobyggnadsbidrag och ytabidrag i modellen bort.

Specifikt för 2018 tillförs stiftens ett extra stiftsbidrag om 20 mnkr i syfte att skapa bättre förutsättningar för stiftens att bidra till färdigställandet av Svenska kyrkans fastighetsregister. Vidare införs ett nytt *kyrkounderhållsbidrag* om 100 mnkr. Det ska användas som stöd till stiftens församlingar och pastorat för underhåll av kyrkobyggnader. Från och med 2018 betalar *prästlönetillgångarna* in den del av utdelningen som tillfaller utjämningsystemet till kyrkostyrelsen istället för, som fallet är idag, till stiftens. Denna ändring innebär endast en omdirigering av betalningsströmmar inom systemet och får inga ekonomiska konsekvenser för stiftens eller nationell nivå.

Den nya modellen för stiftsbidrag fasas på motsvarande sätt som församlingarnas kostnadsutjämnning, in i systemet under perioden 2018–2021. Införandet av kyrkounderhållsbidraget 2018 sker dock utan övergångsperiod. Till följd av detta tas också kyrkobyggnadsbidraget i den äldre modellen för stiftsbidrag bort i sin helhet 2018. Införandet av kyrkounderhållsbidrag med fullt genomslag 2018 och extra medel till stiftens för fastighetsregistret är två starkt bidragande orsaker till att nettot från utjämningsystemet för nationell nivå under 2018 blir märkbart lägre jämfört med 2017.

Kostnadsutjämnning för församlingar och pastorat samt stiftsbidrag enligt den *äldre modellen*, som kommer att fasas ut perioden 2018–2021, innebär följande:

- Kostnadsutjämnings för *underhåll av kyrkobyggnader*, där församlingar med ett lågt antal kyrkotillhöriga per kyrkobyggnad premieras.
- Kostnadsutjämnings för *andelen kyrkotillhöriga*, där församlingar med en låg andel kyrkotillhöriga premieras.
- *Kostnadsutjämningskontant*, som har sin bakgrund i de belopp som den tidigare begravningsplatskomponenten genererade och som årligen indexuppräknas.

Tabell 8 Intäkter och kostnader Utjämningssystemet

Utjämningsystemet	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Avgift gemensam verksamhet	960	979	998
Resultat avgift gemensam verksamhet	960	979	998
Utjämningsavgifter församlingsnivå	790	775	753
Kyrkounderhållsavgift	0	0	0
Utjämningsbidrag församlingsnivå	-814	-823	-825
Resultat församlingsnivå	-24	-48	-71
Utdelning prästlönetillgångar	247	247	247
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-423	-390	-376
Kyrkounderhållsbidrag	-100	-100	-100
Resultat stiftsnivå	-276	-243	-229
Resultat	661	688	698

Intäkten från avgiften för gemensam verksamhet beräknas bli i nivå med tidigare ram och planeras öka mellan åren till följd av att medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster ökar.

Att församlingarnas utjämningsavgifter minskar successivt under perioden beror både på att kostnadsutjämningsfaktorer viktas om och att kostnadsutjämningskonstanten tas bort vid övergången till ett nytt utjämningsystem. Det faktum att utjämningsbidragen på församlingsnivån inte minskar på motsvarande sätt under samma period har sin bakgrund i införandet av ett nytt diakonibidrag och ett nytt glesbygdsbidrag.

På stiftsnivån ökar de planerade kostnaderna med 20 mnkr 2018 jämfört med föregående rambudget för att få bättre förutsättningar att bidra till arbetet med färdigställande av Svenska kyrkans fastighetsregister.

År 2018 ökar bidragen till stiftet till följd av att utjämningsystemets andel av utdelningen från prästlönetillgångarna inte längre räknas av mot stiftsbidraget. Det beror även av införande av ett nytt kyrkounderhållsbidrag som träder i kraft fullt ut 2018. Den successiva minskningen av nivån på bidragen på stiftsnivån efter 2018 beror på successiv övergång till en modell för stiftsbidrag som innehåller lägre belopp jämfört med nuvarande modell.

Finansförvaltning och tillsyn av prästlönetillgångar

Kyrkostyrelsen förvaltar det nationella kapitalet på ett sådant sätt att det bevaras till sin värdesäkrade nivå mätt över rullande tioårsperioder. Kapitalet ska förvaltas effektivt och på ett etiskt försvarbart sätt. Riskerna ska spridas och bästa möjliga hållbara totalavkastning ska uppnås. I förvaltningen följs FN:s principer för ansvarsfulla investeringar. Styrande för verksamheten är den av kyrkostyrelsen beslutade finanspolicyn och ett delegerat ansvar för verksamheten ligger hos kapitalförvaltningsrådet.

Inom ramen för förvaltningen fortsätter inriktningen att påverka finansiella institut och övriga enheter i Svenska kyrkan i fråga om etik, ansvarsfull förvaltning och bolagsengagemang. Förhoppningsvis leder arbetet till att fler företag förhåller

sig ansvarsfullt så att jordens resurser förvaltas till gagn för kommande generationer och att företag genom sitt agerande där de verkar bidrar till respekt och omsorg. Samtidigt uppfattas förhoppningsvis Svenska kyrkan som en trovärdig, kompetent och engagerad aktör inom området. Genom att även erbjuda stift och församlingar en finanspolicy och etiskt ansvarsfulla investeringsmöjligheter, vilka vilar på grundprinciperna om människovärde och förvaltarskap, kompletterar kapitalförvaltningen det arbete som sker på andra håll inom Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen har tillsynsansvar över stiftens förvaltning av prästlönetillgångar, vilket också omfattar att ge råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen och samråda med stiftens företrädare om förvaltningen. Dessutom ingår att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen.

Utöver arbetet med tillsyn, råd, stöd och hjälp är verksamheten inriktad på att åstadkomma en ändrad lagstiftning beträffande äganderätten till egendomsmassan. Den frågan är av väsentlig betydelse för möjligheten till effektiv förvaltning framåt.

Tabell 9 Intäkter och kostnader Finansförvaltning

Finansförvaltning	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter exkl finansnetto	0	0	0
Finansnetto	401	422	443
Kostnader	-11	-12	-12
Resultat	389	410	431

Verksamheten finansförvaltning innehåller främst förväntad avkastning från kapitalförvaltningen i enlighet med beslutade avkastningskrav. Finansförvaltningen planeras ge högre avkastning än tidigare beslutad rambudget till följd av det goda finansresultatet 2016 som medför en högre bas för avkastning.

Styrning och ledning

Verksamheten inriktas på styrning och ledning av nationell nivå och ett långsiktigt utvecklingsarbete för att skapa bästa förutsättningar för kyrkostyrelsens verksamhet.

För att bl.a. säkra kvaliteten i arbetet har kyrkostyrelsen påbörjat ett systematiskt dialogarbete med stiftet. Regelbundna överläggningar sker med förtroendevalda, biskopar och tjänstemän i ledningsfunktioner på stiftskanslierna för ökad samverkan, samordning och hållbar utveckling. Under planeringsperioden kommer detta arbete att intensifieras.

En systematisk genomgång görs för närvarande av verksamheten inom Svenska kyrkan i utlandet. Arbetet sker i samverkan med utlandsförsamlingarna och med stöd av juridisk expertis. Det syftar till att säkerställa att verksamheten bedrivs i ändamålsenliga former och i enlighet med gällande reglering i respektive land.

Med anledning av den granskning som gjordes under 2016 har frågan om lämpliga strukturer för verksamheten aktualiserats. Kyrkostyrelsen tar genom den juridiska genomgången ansvar för att motverka brister i de lokala utlandsförsamlingarna och för att stärka dessa med utbildningsinsatser och annat stöd.

Kyrkostyrelsen kommer under planeringsperioden att överväga om ett särskilt råd för administrativ samverkan ska inrättas.

Tabell 10 Intäkter och kostnader Styrning och ledning

Styrning och ledning	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-83	-94	-75
Resultat	-83	-94	-75

Inom verksamheten finns planerade intäkter och kostnader för kyrkostyrelse och råd, kyrkokansliets styrning och ledning m.m.

Under åren 2018 och 2019 avsätts 20 mnkr respektive år för utredningar av juridisk karaktär i utlandsförsamlingarna. Dessa kostnader fanns inte med i föregående rambudget.

Internt stöd

Verksamheten inriktas på internt stöd på nationell nivå för att skapa bästa förutsättningar för styrning, ledning och genomförande av kyrkostyrelsens verksamhet samt för att svara mot de externa legala krav som ställs på organisation och verksamhet.

I denna verksamhet ryms stödfunktioner som t.ex. personaladministration, kontors- och fastighetskostnader samt IT- och kommunikationsstöd, som är en förutsättning för att planerad verksamhet på nationell nivå ska kunna genomföras.

Tabell 11 Intäkter och kostnader Internt stöd

Internt stöd	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Intäkter	1	1	1
Kostnader	-59	-61	-62
Resultat	-58	-60	-61

Inom verksamheten finns planerade intäkter och kostnader för internt stöd gällande, ekonomi, fastigheter och service, arkiv, kommunikation, juridik, personal m.m.

Kostnaderna är i nivå med tidigare planering.

Ekonomi

I stycket som följer redovisas den totala ekonomin för den nationella nivån ur ett resultaträkningsperspektiv till skillnad mot tidigare då den redovisats ur ett verksamhetsperspektiv.

Av de totala kostnaderna på den nationella nivån utgör en övervägande del bidrag till stift, pastorat och församlingar, exempelvis inom ramen för utjämningsystemet och den kyrkoantikvariska ersättningen. Dessa uppgår idag till omkring 1,9 miljarder kronor. Andra delar av budgeten avser kostnader som den nationella nivån finansierar i stället för att övriga nivåer debiteras sin andel, t.ex. gemensamma systemlösningar.

Kostnads- och planeringsramar är en uppskattning av den framtida ekonomin baserad på den kunskap som föreligger i juni 2017. Med hänsyn till den tidsperiod planeringen avser finns dock osäkerheter både på intäkt- och kostnadssidan. Tabellen nedan visar effekterna av antagna förändringar av Svenska kyrkans finansiering på nationell nivå.

I nedanstående tabeller har vissa anpassningar skett av jämförelsesiffror i enlighet med ny struktur.

Tabell 12. Känslighetsanalys finansiering

Känslighetsanalys	Förändring av antagande	Ungefärlig effekt (mnkr)
Avgift gemensam verksamhet	1 öre	140
Medlemsandel	1 %	9
Avkastning på värdepappersportföljen	1 %	79

Den viktigaste intäkten i Svenska kyrkan är kyrkoavgiften. Förändringar i antal tillhöriga och utvecklingen av medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster (kyrkoavgiftsunderlaget) är därmed centrala faktorer. In- och utträden 2016 påverkar kyrkoavgiftsintäkten först år 2019. Medlemmarnas inkomster 2016 påverkar kyrkoavgiftsintäkten år 2018. Den ekonomiska utvecklingen globalt påverkar utvecklingen i Sverige och därmed kyrkoavgiftsunderlaget. Andra faktorer som kan ha betydelse för verksamheten är förändringar i skattesystemet, politiska beslut kring offentliga bidrag som t.ex. Sidabidrag. Därtill råder osäkerhet om utvecklingen på finansmarknaden.

I tabellen nedan redovisas den totala budgeten för den nationella nivån där samtliga intäkter och kostnader ingår, samt jämförelsesiffror från bokslutet 2016 detaljbudget 2017 och tidigare beslutade ramar.

Tabell 13. Resultaträkning

Resultaträkning	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020	JMF FG 2018	JMF FG 2019
Avgift gemensam verksamhet	902	929	960	979	998	4	-9
Särskild utjämningsavgift	8	0	0	0	0	0	0
Utjämn.avgift församlingsnivå	771	794	790	775	753	14	17
Utjämn.avgift stiftsnivå	0	0	247	247	247	11	11
Insamlade medel	195	216	196	196	196	-22	-27
Kyrkoantikvarisk ersättning	591	460	460	460	460	0	0
Erhållna bidrag	200	226	212	212	212	-27	-27
Övriga intäkter	81	74	95	104	111	-11	-14
Förändr. ändamålsbest. medel	41	11	2	2	2	-3	-3
<i>Summa intäkter exkl. finansförvaltning</i>	<i>2 789</i>	<i>2 710</i>	<i>2 963</i>	<i>2 975</i>	<i>2 979</i>	<i>-34</i>	<i>-51</i>
Finansnetto	666	362	401	422	443	32	42
Summa intäkter	3 455	3 072	3 363	3 397	3 423	-1	-9
Utjämn.bidrag församlingsnivå	-771	-795	-814	-823	-825	-15	-18
Utjämn.bidrag stiftsnivå	-178	-215	-423	-390	-376	-19	1
Kyrkounderhållsbidrag	0	0	-100	-100	-100	0	0
Bidrag särskilda satsningar	-2	-110	-110	-60	0	0	0
Kyrkoantikvarisk ersättning	-591	-460	-458	-458	-458	2	2
Utveckl.samarbete/bistånd	-282	-260	-261	-257	-254	36	41
Övriga lämnade bidrag	-139	-98	-63	-63	-67	2	2
Externa kostnader	-491	-525	-543	-563	-553	-21	-30
Personalkostnader	-403	-457	-445	-463	-475	13	6
Avskrivningar	-13	-10	-7	-7	-5	2	1
<i>Summa kostnads- och planeringsram</i>	<i>-2 870</i>	<i>-2 928</i>	<i>-3 224</i>	<i>-3 184</i>	<i>-3 111</i>	<i>0</i>	<i>5</i>
Fastighetskostnader utland	-13	-27	-15	-15	-16	0	0
Dela tro – dela liv	-25	-9	-1	0	0	1	0
Summa kostnader	-2 907	-2 964	-3 240	-3 198	-3 126	0	5
Årets resultat	547	108	123	198	296	-1	-4

Den planerade rambudgeten för åren 2018–2020 visar ett positivt resultat för respektive år. Kostnadsram för 2018 är i enlighet med tidigare beslutad rambudget och

planeringsram för 2019 är i nivå med tidigare beslutad rambudget. Planeringsramen för 2020 understiger 2019 års planeringsram med 73 mnkr.

Intäkter

Intäkten från avgiften för gemensam verksamhet beräknas bli i nivå med tidigare ram och planeras öka mellan åren till följd av att medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster ökar. Utjämning på församlingsnivå ökar också jämfört med tidigare rambudget till följd av att inkomstutjämningsavgifter och kostnadsutjämningsavgifter enligt den äldre utjämningsmodellen förväntas bli högre än tidigare beräknat. Denna förändring motsvaras av en likadan post på kostnadssidan. Sett mellan åren minskar dock utjämningsavgifterna successivt, vilket beror på att kostnadsutjämningsfaktorer viktas om och att kostnadsutjämningskonstanten tas bort vid övergången till ett nytt utjämningsystem. Utjämningsavgift stiftsnivå utgörs av den del av utdelningen från prästlönetillgångarna som tillfaller utjämningsystemet och som från och med 2018 betalas in till kyrkostyrelsen. Den förväntade ökningen av utdelningen från tillgångarna jämfört med föregående års ram beror på nya antaganden till följd av det senaste årets utfall.

Insamlade medel beräknas till en lägre nivå än tidigare beslutad rambudget som en anpassning till 2016 års utfall. Den kyrkoantikvariska ersättningen budgeteras under perioden till det belopp som erhålls från staten. Erhållna bidrag planeras bli lägre jämfört med tidigare ram, huvudsakligen inom den internationella verksamheten, som en anpassning till 2016 års utfall. Övriga intäkter består till stor del av intäkter för GIP och GAS och är i nivå med tidigare beslutad rambudget.

Finansförvaltningen planeras ge högre avkastning än tidigare beslutad rambudget till följd av det goda finansresultatet 2016 som medför en högre bas för avkastning.

Kostnader

Utjämningsbidragen på församlingsnivå planeras bli något lägre än tidigare beslutad ram beroende på att inkomstutjämningsbidrag och kostnadsutjämningsbidrag enligt den äldre utjämningsmodellen nu förväntas öka mer i förhållande till tidigare antaganden. Det faktum att utjämningsbidragen på församlingsnivån inte minskar på motsvarande sätt som utjämningsavgifterna under perioden har sin bakgrund i införandet av ett nytt diakonibidrag och ett nytt glesbygdsbidrag. Stiftsbidragen förväntas bli högre än tidigare beslutad rambudget för år 2018 och i enlighet med beslutad rambudget för 2019. Avvikelsen för 2018 beror på att stiftens får ett extra bidrag om 20 mnkr 2018 för att få bättre förutsättningar att bidra till arbetet med färdigställande av Svenska kyrkans fastighetsregister. Nivån på stiftsbidragen ökar väsentligt 2018 till följd av att, som ovan nämnts, utjämningsystemets andel av utdelningen från prästlönetillgångarna tillfaller nationell nivå från och med samma år. Efter 2018 sker en successiv minskning av nivån på nämnda bidrag till följd av övergång mot en stiftsbidragsmodell som innehåller lägre belopp jämfört med nuvarande modell. Kyrkounderhållsbidraget budgeteras i likhet med föregående beslutade rambudget och planeras ligga kvar på samma beloppsmässiga nivå under hela perioden.

Särskilda satsningar består av 50 mnkr för den beslutade GIP-satsningen som fortgår till och med 2018 (eg. 150 mnkr under perioden 2016–2018) och satsningen för fortsatt stöd i arbetet med flyktning och asylsökande som finns med 2018 och 2019 med 60 mnkr respektive år.

Kostnaderna för kyrkoantikvarisk ersättning avser de bidrag som betalas ut till stift och församlingar. Skillnaden mellan intäkterna och kostnaderna för kyrkoantikvarisk ersättning består av de projekt som bedrivs på nationell nivå.

Planerade kostnader för utvecklingssamarbete/bistånd är väsentligt lägre än tidigare beslutad ram och är hänförliga till den internationella verksamheten. Detta är en konsekvens av att intäkterna planeras bli lägre för insamlade medel och erhållna bidrag, vilket medför att det inte finns samma utrymme för att bedriva verksamhet som i tidigare beslutad ram.

Övriga lämnade bidrag är i nivå med tidigare beslutad rambudget.

Externa kostnader ökar bland annat till följd av en juridisk genomgång avseende Svenska kyrkan i utlandet som finns budgeterad 2018 och 2019. Ytterligare en anledning till ökade externa kostnader jämfört med tidigare ram är högre kostnader för implementering av ny kyrkohandbok jämfört med tidigare beslutad ram.

Personalkostnader minskar jämfört med föregående ram vilket är en konsekvens av genomförda kostnadsanpassningar i budgetprocessen.

Fastighetskostnader utland budgeteras till samma nivå som i tidigare beslutad rambudget.

Utvärdering av satsningen *Dela tro – Dela liv* kommer att ske 2018.

Tabell 14. Nationell fastighetsfinansiering

Fastighetskostnader utland	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020	RAM 2021	RAM 2022	TOTALT 5 ÅR
Svenska kyrkan i utlandet	-12	-23	-14	-14	-14	-17	-17	-74
STI	-1	-3	-1	-1	-2	-1	-1	-6
Resultat	-13	-27	-15	-15	-16	-18	-18	-80

Den nationella fastighetsfinansieringen löper vid sidan om både detaljbudget och rambudget som ett totalbelopp över en femårsperiod. I ovanstående tabell visas den planerade användningen över tid. I beloppen i tabellen ingår avskrivningar med 1,5 mnkr för respektive år avseende redan vidtagna åtgärder på fastighetsområdet.

Förslag till ram för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler för perioden 2018–2022 är 74 mnkr och förslag till ram för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem för perioden är 6 mnkr.

Till grund för arbetet med utlandsfastigheter finns en detaljerad lokalförsörjningsplan som stödjer prioritering mellan olika projekt.

Tabell 15. Satsning på undervisning och mission (*Dela tro – dela liv*)

Dela tro – dela liv	Utfall 2013	Utfall 2014	Utfall 2015	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	TOTALT
Dela tro – dela liv	-1	-5	-20	-25	-9	-1	-60
Resultat	-1	-5	-20	-25	-9	-1	-60

Budget för satsningen *Dela tro – Dela liv* löper vid sidan om både detaljbudget och rambudget som ett totalbelopp över en sexårsperiod och uppgår sammanlagt till 60 mnkr. Under 2018 kommer en utvärdering av satsningen att ske.

Tabell 16. Rådet för internationell mission och diakoni

Resultat Rådet för internationell mission och diakoni	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020	JMF FG 2018	JMF FG 2019
Insamlade medel	174	194	174	174	174	-22	-28
Erhållna bidrag	172	216	203	203	203	-27	-27
Övriga intäkter	2	1	1	2	2	0	0
Förändr. ändamålsbest. medel	40	9	0	0	0	-3	-3
Summa intäkter	387	420	377	378	378	-52	-58
Utveckl.samarbete/bistånd	-282	-260	-261	-257	-254	36	41
Övriga lämnade bidrag	-7	-27	-1	-1	-1	0	0
Externa kostnader	-79	-90	-76	-76	-77	11	10
Personalkostnader	-120	-135	-132	-136	-139	6	7
Avskrivningar	0	0	0	0	0	0	0
Summa kostnader	-489	-513	-470	-470	-471	53	58
Resultat	-102	-93	-93	-93	-93	1	0

De samlade intäkterna och kostnaderna som redovisas här återfinns inom flera verksamheter, varav Samordna och utveckla internationell mission och diakoni är den största. Vidare återfinns kostnader främst inom verksamheterna Stödja utveckling av församlingslivet, Bidra till samhällsutvecklingen och Internt stöd.

I jämförelse med föregående rambudget förväntas internationellt arbete få lägre kollekt och gåvor, samt erhållna bidrag från externa finansiärer. Som en anpassning till 2016 års resultat planeras insamlade medel till 174 mnkr respektive år vilket, är en sänkning med 22 respektive 28 mnkr jämfört med tidigare beslutad rambudget. Erhållna bidrag planeras till 203 mnkr respektive år, vilket är en sänkning med 27 mnkr respektive år. Samtidigt planeras för lägre kostnader bl.a. för lämnade bidrag till internationella anslagsprojekt, vilket betyder lägre kostnader i förhållande till föregående rambudget. Här finns den av kyrkostyrelsen beslutade satsningen i Mellanöstern med planerade kostnader om 5 mnkr respektive år, varav hälften finansieras av nationell finansiering. I enlighet med kyrkomötets beslut 2007 ingår 30 mnkr avseende bostadsbyggnadsprojekt på Olivberget i Jerusalem. Kostnaden fördelas med 10 mnkr för respektive år.

Tabell 17. Rådet för Svenska kyrkan i utlandet

Resultat Rådet för Svenska kyrkan i utlandet	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020	JMF FG 2018	JMF FG 2019
Insamlade medel	9	9	10	10	10	0	0
Erhållna bidrag	4	4	4	4	4	0	0
Övriga intäkter	6	3	3	4	4	1	1
Förändr. ändamålsbest. medel	0	1	1	1	1	0	0
Summa intäkter	20	17	19	19	19	1	1
Utveckl.samarbete/bistånd	0	0	0	0	0	0	0
Övriga lämnade bidrag	-5	-6	-7	-7	-7	0	0
Externa kostnader	-16	-11	-12	-10	-10	0	1
Personalkostnader	-74	-72	-72	-75	-75	0	-1
Avskrivningar	-2	-1	-1	-1	-1	0	0
Summa kostnader	-97	-90	-92	-92	-92	0	0
Resultat	-77	-73	-74	-74	-74	1	1

De samlade intäkterna och kostnaderna som redovisas här återfinns inom flera verksamheter, varav Stödja utveckling av församlingslivet är den största.

Intäkter och kostnader för verksamheten är i linje med föregående års rambudget. Kostnader som finansieras genom nationell fastighetsfinansiering redovisas i egen

tabell 14. Under åren 2018 och 2019 avsätts 20 mnkr respektive år för utredningar av juridisk karaktär i utlandsförsamlingarna och redovisas under verksamheten Styrning och ledning i tabell 10. Utredningen belastar således inte budgeten för Rådet för Svenska kyrkan i utlandet.

Tabell 18. Ändamålsbestämda medel

Ändamålsbestämda medel	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Internationell mission och diakoni	82	85	73	73	73
Arbete bland svenskar i andra länder	28	27	27	26	25
Övriga verksamheter	38	36	36	35	34
Utgående balans	149	148	136	134	132

Tabellen visar ändamålsbestämda medel per 31 december respektive år. Det råder osäkerhet kring planerade insamlade medel, vilket kan komma att påverka ändamålsbestämda medel i högre omfattning.

Tabell 19. Eget kapital och mål för eget kapital

Fritt eget kapital	Utfall 2016	DB 2017	RAM 2018	RAM 2019	RAM 2020
Fritt eget kapital	7 619	7 469	7 850	8 049	8 345
Lägsta nivå fritt eget kapital	6 500	6 630	6 763	6 898	7 036
Skillnad mot lägsta nivå	1 119	839	1 088	1 151	1 309

Den omvärldsanalys som ligger till grund för kyrkostyrelsens planering pekar på fortsatt förändrade förutsättningar för Svenska kyrkans alla delar under de kommande decennierna. Det nationella kapitalet utgör en gemensam resurs för hela trossamfundet och dess avkastning möjliggör såväl resurser till akuta insatser som till strategiska satsningar för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv. Kyrkostyrelsen har inom ramen för beredningsarbetet med Svenska kyrkans kapitalsituation fört en dialog med stiftet och funnit en samsyn kring att det krävs mer av gemensamt ansvar för att klara Svenska kyrkans uppgift i framtiden. Dialogen med stiftet, inom vilken bl.a. diskussioner om ansvarsfördelning och gemensamma prioriteringar är centrala, kommer att fortsätta under planeringsperioden.

I enlighet med KsSkr 2016:7 *Svenska kyrkans kapitalsituation* har kyrkomötet beslutat att mål för storleken på den nationella nivåns kapital ska vara lägst 6 500 mnkr vid utgången av år 2016.

Ovanstående tabell visar det egna kapitalet per 31 december och målet för eget kapital per 31 december respektive år. Budgeterat resultat för planeringsperioden medför att budgeterat eget kapital överskrider målet för eget kapital samtliga år. I det egna kapitalet ingår ännu ej realiserade värdeökningar inom kapitalförvaltningen som vid årsbokslutet 2016 uppgick till 2 049 mnkr.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid styrelsens sammanträde den 14 juni 2017.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna Mats Hagelin, Marta Axner Ims, Cecilia Brinck, Jesper Eneroth, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad, Ulla Rickardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättaren Ylva Wahlström Ödmann.

Föredragande: Generalsekreterare Helén Ottosson Lovén

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2017:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020 i enlighet med överläggningen.

Bilaga 1. Omvärldsbeskrivning

Varje tid ställer Svenska kyrkan inför teologiska, ekonomiska och organisatoriska utmaningar. Svenska kyrkan både påverkas av och kan påverka sin omvärld genom en aktiv och medveten hållning till de förändrade villkoren och den givna kallelsen att i ord och handling förkunna evangelium.

Några grundläggande och sammanlänkade trender är genomgående i såväl det globala som det nationella landskapet: dels att de ackumulerade resurserna tillgängliga för mänskligheten växer och dels att fördelningen av dem blir allt mer ojämlig. Detta både avspeglar och förstärker polarisering i världssystemet som inte bara berör materiella resurser utan som även kommer till uttryck i ett fragmenterat socio-politiskt och ideologiskt landskap samt i framväxten av fundamentalistiska och populistiska rörelser.

Det globala landskapet

Under de senaste decennierna har det generella tillståndet för världens befolkning påtagligt förbättrats. Medellivslängden har ökat från 53 år i början av 1960-talet till drygt 70 år idag. Sedan 1990 har barnadödlighet för barn under 5 år globalt sett halverats. Massiva vaccinationskampanjer under de senaste knappa tre decennierna har minskat antalet poliofall med 99 procent. Många utvecklingsländer har upplevt en snabb ekonomisk tillväxt och drygt en miljard människor har rest sig ur extrem fattigdom och den globala medelklassen har vuxit markant.

Medan det sammanlagda välståndet har ökat har emellertid tillgången till det blivit alltmer ojämnt fördelad. Nordamerika och Europa står tillsammans för 65 procent av världens hushålls totala tillgångar, men endast för 18 procent av världens befolkning. Kina står för 21 procent av befolkningen och 9 procent av tillgångarna. I Afrika överstiger befolkningen tiofalt tillgångarna. Klyftorna växer även inom länder, inte för att de fattiga blir fattigare utan för att de allra rikaste blir allt rikare. I utvecklade ekonomier är klyftan mellan rika och fattiga på sin högsta nivå på decennier. Idag äger de 10 procent rikaste i världen mer än hälften av världens tillgångar.

Polariseringen är även uppenbar inom demografin. Skillnader i åldersstruktur gör att den framtida befolkningsökningen förväntas se olika ut i olika delar av världen. I de utvecklade ekonomierna, framför allt i Nord, med en åldrande befolkning och lågt barnafödande, förväntas befolkningen stagnera utan immigration. Den stora befolkningstillväxten antas ske där den högsta andelen unga i befolkningen återfinns – i Indien samt i Afrika söder om Sahara.

Parallellt med befolkningsökningen pågår en urbaniseringstrend som påtagligt förändrar människors levnadsförhållanden och försörjningsmönster. Sedan några få år tillbaka lever mer än hälften av världens befolkning i städer.

Trots att den globala ekonomin växte med 3 procent under 2014 har ökningen av koldioxidutsläpp stannat av. Detta ligger i linje med Parisavtalet och har möjliggjorts av internationellt samarbete och tekniska landvinningar som har skapat möjligheter till ren och på sikt billigare energi. På tio år har investeringarna i förnyelsebar energi, särskilt sol-, vind- och vågkraft, ökat med 18 procent. Fortfarande står dock fossila bränslen, i synnerhet kol och olja, för över 80 procent av den globala energianvändningen. Utsläppen har ännu inte minskat i den takt som krävs för att nå målen. Hälften av världens utsläpp av växthusgaser kommer från de 10 procent rikaste länderna i världen samtidigt som det är de fattiga som drabbas hårdast av ett förändrat klimat. Om insatser sätts in tidigt för att nå 1,5-gradsmålet uppskattas den

årliga kostnaden fram till 2025 uppgå till som mest 0,1 procent av världens BNP. Därefter förutspås en betydande nettovinst.

I synnerhet sedan 1900-talets senare hälft har demokratin globalt sett vunnit terräng, men denna trend är långt ifrån säkrad och flera orosmoln har seglat upp under det senaste decenniet. Enligt det brittiska demokrati-indexet Economist Intelligence Unit kan hälften av världens 195 länder (196 om man räknar in Taiwan) betraktas som demokratier. Enligt indexet, som beaktar parametrar som pluralism och medborgerliga fri- och rättigheter, är emellertid antalet ”fullvärdiga demokratier” (bland dem Sverige) lågt, endast 20 länder; medan 59 länder kan klassas som ”bristfälliga demokratier”.

I Agenda 2030 slås fast att ett vitalt civilt samhälle är en viktig förutsättning för en hållbar framtid. Likafullt har allt fler regeringar krympt utrymmet för civilsamhällesorganisationer, enskilda aktivister, domare, advokater och andra att försvara de mänskliga rättigheterna. Många regeringar har också motarbetat FN-åtgärder för att förhindra massiva grymheter. Amnesty International årliga genomgång visar att fler än 122 stater bröt mot de grundläggande mänskliga rättigheterna under 2015.

Religiösa ledare och trosbaserade icke-statliga organisationer har ofta spelat betydelsefulla roller som medlare i konflikter runt om i världen och verkat för demokrati. I andra fall har religion bidragit till både konflikter och kränkningar av mänskliga rättigheter. Regeringars och rivaliserande religiösa gruppers våld och diskriminering mot människor tillhörande andra trosriktningar än den egna eller majoritetssamhällets har ökat i alla regioner i världen utom i Amerika. Särskilt i Mellanöstern och Nordafrika har förhållandena försvårats.

Under senare år har jämställdheten mellan könen i linje med FN:s milleniemål globalt sett ökat. Samtliga av världens regioner är på god väg att uppnå en jämn könsfördelning bland elever inom grundskolan. Sedan år 2000 har andelen kvinnor i världens parlament ökat från 14 till 22 procent. Likafullt fortsätter bristande jämställdhet mellan könen att vara ett problem av global omfattning som berör livets alla områden – hälsa, tillgång till inflytande, resurser och utbildning. Socio-kulturella normer samt ekonomiska och politiska strukturer hindrar flickor och kvinnor världen över från att fullt ut få tillgång till grundläggande rättigheter såsom utbildning, hälsovård och egendom.

FN beräknar att cirka 1,2 miljoner barn varje år utsätts för människohandel, så kallad trafficking, vilken idag är den tredje största brottsliga verksamheten i världen, näst efter narkotika- och vapenhandel. Den vanligaste formen av människohandel (79 procent) är sexuellt utnyttjande och offren huvudsakligen kvinnor och flickor.

År 2014 noterades de högsta dödstalen i krig och väpnade konflikter sedan folk-mordet i Rwanda 1994. De senaste åren har trenden huvudsakligen drivits av inbördeskriget i Syrien. Antalet väpnade konflikter, definierade som minst 25 döda i strid, ökade totalt sett från 34 till 50 mellan 2013 och 2015. Samtidigt nästan fördubblades de blodigaste av dem, de med över 1 000 döda. Som ett resultat av dessa konflikter flyr människor sina hem och inte sedan andra världskriget har så många befunnit sig på flykt som under 2016. Enligt UNHCR är idag drygt 65 miljoner människor borttvingade från sina hem. Satt i relation till jordens totala befolkning betyder detta att var 113:e person i världen nu är på flykt. Två tredjedelar av dem som tvingats lämna sina hem befinner sig inom sina hemländer. De som flyr över gränsen blir ofta kvar i flyktingläger i grannländerna. Kriget i Syrien, som pågått sedan 2011, har drivit drygt 12 miljoner människor på flykt. Av dessa är tre fjärdedelar idag internflyktingar och har alltså fått lämna sina hem, även om de finns kvar i Syrien. Andra konflikter som i vissa fall hotar att eskalera pågår i Afghanistan, Irak, Eritrea, Nigeria, Ukraina, Uganda, Sydsudan, Libyen, Jemen och i Syd kinesiska havet.

Endast en bråkdel av flyktingarna når Europa och västvärlden. Under 2015 sökte drygt 1,3 miljoner asyl inom EU. Under 2016 har den östra Balkanrutten stängts vilket har lett till att ett minskat antal flyktingar tagit sig in i Europa, men också till att antalet dokumenterade dödsfall bland flyktingar som försökt korsa Medelhavet redan i november 2016 översteg dödssiffran från 2015 med över 1 000 personer. För dem som trots allt lyckats ta sig till Europa har det genom viseringstvång blivit svårare att ta sig till norra Europa. Hur detta kommer se ut framöver är dock mycket osäkert och migrationsfrågan kommer fortsatt vara brännande. Därtill äger långt ifrån alla dem som upplever svåra umbäranden i krigshärjade hemtrakter fysiska, monetära och sociala resurser för att lämna sina hem.

Sedan början av 2000-talet har det skett en över niofaldig ökning i antalet dödsfall orsakade av terrorism. Under 2014 skördade terrordåd nästan 33 000 dödsoffer. Detta är en ökning med 80 procent jämfört med året innan. Terrorismen är fortfarande starkt koncentrerad till Irak, Nigeria, Afghanistan, Pakistan och Syrien. Under våren och sommaren 2016 skedde terrordåd även i Europa med attacker i bland annat Bryssel och Nice, vilket inte setts i större omfattning sedan 1970- och 1980-talen. En oro finns för fler attentat och för vad som sker då de som valt att strida för den sunni-extremistiska rörelsen Islamska staten återvänder till Europa.

Säkerheten hotas inte bara av väpnade konflikter eller terrorism, utan även av beroendet av allt mer komplexa och sårbara tekniska system. Samma informations-teknologi som kan befrämja kunskapsutbyte och föra människor samman kan också, om säkerhetskraven är otillräckliga, komma att utsätta civila infrastrukturer för påtagliga risker. Det ökade beroendet av artificiell intelligens (AI) för autonomt beslutsfattande skapar också ökad sårbarhet för cyberattacker och främmande intrång i staters, myndigheters, företags och organisationers verksamheter. Även privatpersoner löper ökade risker för att utsättas för integritetskränkningar och identitetskapningar.

Det europeiska landskapet

Under senare år har tillväxten inom EU-zonen ökat, inte minst i Östeuropa. Trots detta minskar EU:s andel av den globala ekonomin då tillväxttakten är ännu högre i andra delar av världen. Mycket tyder därför på att Europas ställning globalt sett kommer att fortsätta att försvagas. Med en åldrande befolkning och lågt barnafödande förväntas befolkningen stagnera utan immigration. I en tid präglad av en utdragen och långt ifrån fullbordad återhämtning efter den stora finanskrisen 2008 har arbetslösheten stigit från åtta procent 2008 till nära tolv procent 2014. Krisens konsekvenser har fördelats ojämnt mellan regioner och grupper och har lett till att de politiska spänningarna mellan centraliserande och fragmenterande krafter har ökat. En ytterligare faktor som bidrar till dessa spänningar är migration såväl inom som till Schengen-området.

Krisen inom eurosamarbetet med ökande klyftor, fortsatt höga arbetslöshetstal i många sydeuropeiska länder, utflyttning av välutbildade personer och andra arbetsökande från periferin inom EU har lett till ökat fokus på en gemensam satsning på sociala rättigheter inom unionen. Runt om i Europa vinner anti-demokratiska krafter och partier mark. I vissa länder, såsom Ungern, Polen och Turkiet, har deras inflytande redan kommit att undergräva det demokratiska samhällsbyggets fundament. Som en både över- och mellanstatlig organisation har EU i allt högre grad kommit att utmanas av EU-kritiska folkopinioner bland medlemsländerna. I och med Storbritanniens beslut om utträde ur unionen ställs EU-samarbetet inför sin kanske största utmaning. Samtidigt ses motkrafter mobiliseras med demonstrationer för ett samman-

hållet EU. Högerpopulistiska alternativ har inte heller fått det genomslag som kunnat förväntas i presidentvalet i Österrike och parlamentsvalet i Nederländerna.

Ett överstatligt samarbete inom en europeisk kontext är en förutsättning för den inre marknadens funktion, den monetära politiken, bevarandet av havens biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken och den gemensamma handelspolitiken. Beslut fattade inom EU har ofta påtagliga lokala effekter. Nationell lagstiftning påverkas genom att EU-förordningar direkt gäller som lag i medlemsländerna, och att de mål som formulerats i EU-direktiv ska antas och inom två år införlivas i den nationella lagstiftningen.

Förutsättningarna för säkerhetsarbetet i EU förändras snabbt. Relationen med Ryssland har försämrats. Norden och Östersjöländerna har under senare år kommit att bli allt mer intressanta ur ett globalt säkerhetspolitiskt perspektiv. Med tillträdet av president Donald Trump ökar osäkerheten kring den amerikanska utrikespolitiken, Nato-samarbetet och USA:s relation till EU.

Det nationella landskapet

Under senare år har den ekonomiska tillväxten varit stark i Sverige och arbetslösheten minskat. Men liksom i övriga delar av världen paras den ekonomiska och demografiska utvecklingen i Sverige med en ökande polarisering: mellan generationer, mellan etniska och nationella grupper och – inte minst – mellan regioner. Under 2016 har svensk ekonomi fortsatt att växa även om takten bromsar in något. Prognoserna tyder på en BNP-tillväxt på nästan 4 procent, en arbetslöshet kring 7 procent och en inflation på omkring 1,5 procent. Ekonomisk tillväxt är förenad med utmaningar, inte minst vad gäller hållbarhet. Trots högkonjunktur och betydlig ökning i både produktion och konsumtion har energianvändningen gått ned sedan 2004 och ligger idag på ungefär samma nivå som 1990. Trenden mot minskade utsläpp nationellt måste emellertid vägas mot det faktum att andelen utsläpp som sker i andra länder som ett resultat av svenskars utlandsresor och import, nästan fördubblats sedan 1990-talet. För att efterleva Parisavtalets mål för begränsningar av koldioxidutsläpp krävs därför fortsatta insatser från såväl konsumenter och civilsamhälle som från näringsliv och myndigheter.

Trots att den ekonomiska standarden generellt sett förbättras, växer gapet mellan olika befolkningssegment. Det senaste decenniet har de 5 procent av den svenska befolkningen med den högsta disponibla inkomsten ökat sina inkomster med i genomsnitt 39 procent, medan de 5 procent med de lägsta ökade sina med 12 procent. Mest växer gapet mellan dem som har och dem som inte har ett arbete. Ökade bostadspriser har också bidragit till att omfördela förmögenheter. Brist på bostäder och få hyreslägenheter håller uppe priserna och lånebehovet vilket drabbar framför allt dem som just ska träda in på bostadsmarknaden – unga och nyanlända.

Skillnaderna i förmögenhet har ökat. De 10 procent av hushållen som har de största förmögenheterna har ökat sin förmögenhet betydligt, medan hushållen längst ned på skalan har skulder som överstiger deras tillgångar. Den senare situationen gäller för cirka 30 procent av alla hushåll. Gruppen som har mycket låga pensioner växer och idag lever nästan 800 000 medborgare helt eller delvis på garantipension eller äldreförsörjningsstöd.

Den ekonomiska utvecklingen ser olika ut i olika delar av landet. Medelstora städer och storstäder, men även stadsnära landsbygd, har stark ekonomisk tillväxt och drar till sig unga. Drygt 85 procent av befolkningen bor i tätorter och sedan 2005 är Sverige det EU-land som haft den största ökningen av inflyttning till både regionala centra och storstäder. Detta drabbar glesbygdskommunerna särskilt hårt.

Fram till 2030 kan dessa ha tappat nästan en tredjedel av befolkningen i yrkesverksam ålder. Redan idag karaktäriseras många glesbygdskommuner av låga inkomster, stagnerande ekonomi med få arbetstillfällen, hög andel äldre och utflyttning av yngre.

Under de senaste decennierna har andelen av den totala befolkningen som är äldre än 65 år ökat till nästa 20 procent. År 2011 var ett historiskt år då andelen som lämnade arbetsmarknaden var högre än den som trädde in på den. År 2045 beräknas det finnas över en miljon personer i Sverige som är 80 år eller äldre och befolkningen över 65 år tros öka med 16 procent jämfört med idag. Utvecklingen mot en åldrande befolkning hejdas delvis av invandring. Under 2017 förväntas Sveriges befolkning öka till drygt 10 miljoner. Många av dem som invandrar är unga och fler barn föds. I mitten av 2030-talet beräknas det finnas mer än 30 procent fler barn i skolåldrarna än idag. Med en större andel barn och äldre kommer färre att behöva försörja fler.

Den relativt stora invandringen till Sverige har bidragit med ett välbehövligt tillskott av unga i arbetsför ålder. Hela 40 procent av de utlandsfödda i Sverige är 25–44 år. Även om invandringen bidrar till att en positiv demografisk utveckling är den också förenad med utmaningar. Antalet asylsökande ökade kraftigt under 2015. Tillsammans med Tyskland, Frankrike och Italien är Sverige det EU-land som tagit emot flest asylsökande. 162 877 personer sökte asyl 2015. Antalet asylsökande till Sverige under 2016 var 28 939 personer och enligt migrationsverkets prognos kommer antalet att uppgå till 30 000–50 000 under 2017. Det stora trycket på asylmottagandet har inneburit över ett års väntetid för asylsökande att få sin ansökan prövad. Endast hälften, cirka 80 000, av dem som sökte asyl 2015 förväntas få uppehållstillstånd.

Den demografiska utvecklingen och vidgande inkomst- och förmögenhetsklyftor i kombination med en nedbantning av den offentligt finansierade välfärden ökar förväntningarna på och behovet av andra aktörer inom välfärdssektorn. Särskilt påtagligt blev detta under flyktingkrisen hösten 2015 då civilsamhällets resurser och kompetens togs i anspråk för att hantera såväl krisens akuta skede som dess mer långsiktiga konsekvenser. Svenska kyrkan tog ett stort ansvar under denna tid och kom att spela en positiv roll i välkommandet av flyktingar. Åtta av tio pastorat svarade på flyktingkrisens utmaningar med att starta upp nya, eller utvidga och utveckla befintliga, verksamheter.

Det finns tydliga tecken på en isärdragningsbildning där arbetslösheten nästan är obefintlig i vissa grupper medan den markant ökar i andra. Ungdomsarbetslösheten är den lägsta på över ett decennium, men samtidigt finns det en stor grupp unga som varken söker arbete eller studerar. Mest utsatta är ungdomar som inte har gått ut gymnasiet. Även unga med funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa samt utrikes födda är överrepresenterade. Generellt har personer med kort utbildningsbakgrund och utrikesfödda betydligt svårare att få ett arbete. Medan arbetslösheten för personer födda i Sverige minskat till strax under 5 procent är över 14 procent av de utrikesfödda arbetslösa. Den långa etableringstiden beror på att det tar tid att lära sig svenska, få sin utbildning och sina kunskaper validerade, att få praktik i det svenska arbetslivet och komplettera sin utbildning.

Enligt Framtidskommissionen präglas Sverige fortfarande av en ovanligt hög grad av social tillit jämfört med andra länder. 71 procent av svenskarna svarar att man kan lita på de flesta andra människor medan bara 26 procent av det globala genomsnittet har denna uppfattning. På sikt kan emellertid segregation, vilken är tydligast i storstäder, medelstora städer och storstadsregioner, leda till försvagad tillit. Marginalisering och utanförskap är störst i invandrartäta bostadsområden vilka

kommit att symbolisera de misslyckade delarna av de senaste decenniernas integrationspolitik. Genom att erbjuda öppna mötesplatser och verksamheter fungerar Svenska kyrkan ofta som en konstruktiv och integrerande kraft.

Enligt SOM-institutet vid Göteborgs universitet finns det betydande skillnader mellan olika befolkningsgruppers attityder till invandring och flyktingmottagande. Unga, storstadsbor och högutbildade är oftare positiva till invandring och ett stort flyktingmottagande medan äldre, personer boende i mindre kommuner samt personer med lägre utbildning oftare vill se ett minskat flyktingmottagande.

Det finns en förväntan både från nationella beslutsfattare och från EU-politiker att civilsamhället ska axla ett större ansvar för att möta samhällsutmaningar som arbetslöshet, ohälsa, åldrande befolkning, växande sociala klyftor och minskad likvärdighet i skolan. I Sverige har organisationer som utförare ökat särskilt inom flyktingmottagandet. Samtidigt som förväntningarna på civilsamhället ökar tappar emellertid organisationslivet mark: många traditionella folkrörelser såsom miljöorganisationer, Scouterna och Friluftsrådet har tappat mer än hälften av sina medlemmar sedan 1980-talet. Trots denna nedåtgående trend är emellertid organisationslivet i Sverige och de nordiska länderna fortfarande synnerligen aktivt i jämförelse med många andra länder.

Sviktande medlemskap i etablerade organisationer bör inte tas som en entydig indikation på bristande socialt engagemang. Utvecklingen går i stället mot en tillväxt av organisationer som inte är uppbyggda med lokal och regional nivå som den traditionella folkrörelseformen. Sociala medier har skapat nya rum för engagemang och mobilisering vilket gör att kontakter mellan engagerade individer kan ske direkt oavsett av var de bor. Denna form av engagemang kräver därmed inte samma demokratiska uppbyggnad och fasta struktur som mer traditionella organisationer. Även de som arbetar som volontärer inom organisationer gör det i allt större utsträckning som individer, snarare än som medlemmar. Deras drivkraft är också i högre grad knuten till aktiviteten i sig än till organisationens övergripande mål.

Att vara ett kristet trossamfund med 1000-åriga rötter i landet, uppbyggd av nästan 1 400 självstyrande församlingar, är emellertid något annat än att vara en intresseförening eller idrottsklubb. Men även trossamfund påverkas av förändringar i omvärlden.

Individualism bäddar för större frihet och flexibilitet men också för ensamhet, isolering och en växande psykisk ohälsa vilken ökar särskilt bland unga och äldre. Försvagningen av gemensamma traditioner har inneburit att meningsskapande till stor del har privatiserats. Istället för att foga in sitt liv i kollektivt delade organisationer eller ramrättelser, sammanfogar individer i allt högre grad olika fragment för att skapa sitt eget individuella livsmönster.

En integrerad del av människors meningsskapande äger rum inom de arenor som brukar rubriceras ”kultur” och som är centrala i människors sätt att finna mönster och mål i sina liv. Enligt en ny EU-undersökning ligger svenskarna i topp vad gäller att delta i kulturella evenemang. Efter Danmark är svenskarna dessutom de som deltar i kulturskapande i störst utsträckning.

Nya informationskanaler och miljöer har i grunden kommit att förändra våra kommunikationsmönster. Sociala medier har öppnat upp rum för gemenskaper som tidigare aldrig gått att forma. Men nätet har också i många avseenden visat sig vara en plats där det blir allt lättare att stänga in sig i en ”filterbubbla”; i ett flöde av nyheter och uppfattningar som bekräftar den egna världsbilden men som utestänger alternativa perspektiv. Individualiserade medievanor förstärker på så vis inte bara individens möjlighet att forma sin egen informationsmiljö, utan även trenden mot ökande social och ideologisk fragmentering. Medievanorna varierar stort mellan generationerna och samhällssegment, vilket kan vidga de sociala gapen vid en över-

gång till övervägande nätbaserad kommunikation. Den oberoende och granskande journalistiken blir lidande då dagstidningar och tv-bolag genomför besparingar med en minskning av journalistkåren och försämrade arbetsvillkor som följd. Samtidigt blir kritisk bevakning allt viktigare då systematisk desinformation har blivit lätt att sprida via sociala medier.

Svenska kyrkan i det globala och nationella landskapet

Omvärldsförändringar – globala, nationella, ekonomiska, politiska, sociala och ideologiska – påverkar och utmanar Svenska kyrkan på ett genomgripande sätt. Som landets största medlemsorganisation i ett mångkulturellt och på många sätt sekulariserat samhälle har Svenska kyrkans tidigare ställning som privilegierad uttolkare av livets mysterier och av bärande etiska principer kommit att utmanas och ifrågasättas samtidigt som det finns en stark efterfrågan på dess insatser och perspektiv.

Svenska kyrkan har drygt 6 miljoner medlemmar. Under ett år möter den ett mycket stort antal människor och de flesta medlemmar som mött Svenska kyrkan i någon verksamhet sätter värde på den och är i huvudsak positiva. Skillnaden mellan kvinnors och mäns upplevelser är påtaglig: Två tredjedelar av de tillfrågade kvinnorna och drygt hälften av männen som var medlemmar uppgav 2015 att helhetsintrycket av årets möte med Svenska kyrkan har varit mycket eller ganska positivt. Trots att endast några få procent firade gudstjänst varje vecka, uppgav drygt 45 procent att de gått till kyrkan för att fira gudstjänst någon gång under året. Av de kyrkliga handlingarna är dop och begravningar de mest välbesökta, men över längre tid är det endast dopen som har en positiv utveckling vad gäller antalet deltagare. Även inom svenskt kulturliv kommer många människor i kontakt med Svenska kyrkan som där intar en central roll genom körverksamhet och konserter; genom att dela ut filmpriser och kulturstipendier, arrangera konstutställningar, musikfestivaler och författarsamtal. Även om gudstjänstdeltagandet minskar så är intresset för existentiella eller religiösa frågor närvarande i samhället. Rum för andakt och stillhet på sjukhus, flygplatser och i köpcentra har sedan årtionden varit ett inslag i det offentliga rummet. Många människor har även en relation till det kulturarv i form av mer än 3 300 kyrkobyggnader som Svenska kyrkan vårdar och utvecklar.

Svenska kyrkans ekonomi är sammantaget god, men många församlingar brottas med ekonomiska svårigheter. Till nuvarande och framtida utmaningar för kyrkan som helhet hör ökande andel kostnader för förvaltning av kyrkobyggnader och andra fastigheter, vilka idag uppgår till 27 procent av de totala kostnaderna. Samtidigt minskar antalet medlemmar, särskilt på landsbygden där flertalet av landets kyrkobyggnader är belägna.

Under 2016 har utträdena ur Svenska kyrkan varit mer omfattande än tidigare. Mediers granskningar av församlingars och utlandskyrkans resor fick stor uppmärksamhet och torde ha bidragit till de många utträdena under sommaren. Nätsidor som erbjudit hjälp med att träda ur har tillkommit. Under året har även återkommande debatter om kyrkans identitet, ställningstaganden och handboks-arbetet rönt ett stort intresse i flera medier men det är ännu oklart i vilken mån detta har påverkat antalet utträden. Samtidigt som detta hänt har även cirka 8 000 människor valt att träda in som medlemmar.

Inte minst som ett resultat av inflödet av nya religiösa uttryck och trosföreställningar i det svenska samhället har religionen kommit att inta en mer central plats i det offentliga samtalet. Denna nya synlighet lyfter både positiva och negativa sidor hos religionen. Till de förra hör diakonala insatser och solidaritet med förtryckta och utsatta, till de senare religiös repression, hedersrelaterat våld och jihadistisk terror.

I ett mångkulturellt samhälle ökar behovet av kunskaper om religiösa traditioner – egna och andras – samt av teologisk reflektion, ekumenik och religionsdialog. I dessa frågor är Svenska kyrkan en av de ledande aktörerna.

En stor grupp svenskar har uppfattningar som varken kan klassificeras som ”religiösa” eller som ”sekulära”. Även bland dessa är den kristna traditionen fortfarande levande, men bland annat sedan skolan lämnat den utförligare kristendomsundervisningen har allt färre den kunskap som hjälper dem att avkodifiera ett religiöst språk. Svenska Kyrkans Unga talar om ”bibelanalfabetism”. Samtidigt finns det en nyfikenhet på kristen tro och en önskan att lära mer som till exempel det ökande antalet former för vuxenundervisning tyder på.

Kristendomen är fortsatt den största religionen i världen. Den globala tyngdpunktsförskjutningen från Nord till Syd och mot nya former av pentekostala och evangelikaliska traditioner kan antas medföra en starkare ställning för konservativa och biblicistiska tolkningar i teologin. Denna isärdragning av kristenheten gör ekumeniska samarbeten angelägna, både i dess sedan länge etablerade former och på nya sätt. Att romersk-katolska kyrkan tillsammans med Lutherska världsförbundet inbjöd till ett gemensamt möte i Lund och Malmö den 31 oktober 2016 för att inleda högtidlig-hållandet av reformationsåret har ett starkt signalvärde och vittnar om en vilja att fördjupa det ekumeniska samarbetet kring mänsklighetens ödesfrågor.

Bilaga 2. Kyrkokansliet

Kyrkostyrelsens kansli består av elva avdelningar, se organisationsskiss nedan.

Personalen utgörs till övervägande del av handläggare och specialister. Utbildningsnivån är hög, bl.a. finns drygt 30 disputerade medarbetare. Några exempel på befattningar inom kansliet är forskare, analytiker, programhandläggare, policyrådgivare, insamlare, tematiska handläggare inom ekumenik, diakoni, flerspråkighet, urfolksfrågor, miljö och hållbarhet, kultur, kulturarv, flykting-, asyl- och integrationsfrågor. Vidare finns tjänster som jurister, arkivarier, pressekreterare, kommunikatörer, controller, ekonomi-, finans-, HR-, fastighets- och IT-specialister. Svenska kyrkans utbildningsinstitut har lärartjänster med fördjupad kompetens inom flera områden. Inom varje avdelning finns kvalificerad administrativ kompetens. På kansliet är drygt 40 medarbetare präster och ca 10 diakoner.

De utlandsstationerade inom den internationella verksamheten representerar olika yrken med fördjupad kompetens, t.ex. med fokus på de psykosociala aspekterna av katastrofarbete. I Svenska kyrkan i utlandet finns tjänster som kyrkoherde, komminister, diakon, kyrkomusiker och pedagog. Där finns också lokalanställd personal.

Medelantalet anställda år 2016 var i Sverige 394 och i utlandet 95 medarbetare. Medelantalet anställda är antalet medarbetare omräknade till heltidstjänster (årsarbetare) utifrån faktiskt arbetad tid under året. Två anställda som arbetar halvtid blir t.ex. en årsarbetare. Medelantalet anställda räknas fram med hjälp av den faktiska sysselsättningsgraden för månadsavlönade och arbetade timmar för timavlönade. Summan anger hur många anställda man skulle ha haft om den faktiska sysselsättningsgraden för månadsavlönade och arbetade timmar för timavlönade summeras till heltidsanställningar.

Kansliorganisation

